MOTÝLI VŠECH BAREV

Souborné vydání
básnických spisů
Jaroslava Vrchlického

MOTYLI VŠECH BAREV.

BÁSNĚ

JAROSLAVA VRCHLICKÉHO.

(1883–1887)

(DRUHÉ VYDÁNÍ.)

V PRAZE.

TISKEM A NÁKLADEM J. OTTY.

Prologem.

Když v mládí době opilý
jsem štěstím byl a illusemi,
z mé duše zlatí motýli
se nesli světa ručejemi.

Smích mládí měli na křídlech
a pláli jako slunce v máji,
vždyť pili lásky ve zřídlech
a nořili se v moře bájí.

A léta přešla, mlhaví
se snuli podjeseně dnové,
tu z večera mně u hlavy
si hráli černí motýlové.

Na křídlech měli beznaděj
jak perly — slzí stopy kalné
a jejich zádumčivý rej
se tratil v hvězdné říši dálné.

*

A léta přešla — pouze čas
šel přes ten úhor mojí duše
a šerem bleskl náhle jas
a zachvěla se v blaha tuše;

A usmála se po chvíli,
jak země usmívá se v máji,
a pouze modří motýli
teď z mojí duše odlétají.

MOTÝLI VŠECH BAREV.

I.

Struna lásky.

Mně z dlouhých dívčích vlasů
sám Amor strunu splet',
bych zpíval s láskou krásu,
jež v klínu drží svět.

A struna ta se kmitá
jak slunce záření,
když květin duše skrytá
se dere z lupení.

A struna ta se vlní
jak ručej pod strání,
jak zpěv, jímž azur plní
na jaře skřivani.

A struna tato výská,
že ztrnulý je les,
a Pan, jenž v syrinx píská,
že zamyslí se kdes.

Bloudící nymfa v lese,
ta zná ji pod keři —
Však jestli přetrhne se,
mne v srdce udeří!

Dvě sestry.

Ty, jež se valíš jako orkán divý,
co moře vysouší a hubí nivy,
jež duníš hromem a máš křídla orlí
a v oku plamen proroka, jenž horlí,
jež vítězná vždy v nach a zlato tajíš
své nesmrtelné vděky, která bájíš,
jak pohneš rtoma, prostory a světy,
bez konce, hudbo velká, zářné vznšty
jež budíš, děs a úžas v posluchači:
Jak často v nocích dlouhých, v hořkém pláči
jsem tebe vzýval, velká matko Bohů!
Ty rovna mystickému ptáku nohu
unášíš duši v plamen vlastní touhy
ji vrhajíc, že cítí, fantom pouhý,
jak celý život je a vetchá třtina!

Jak různá je tvá sestra a jak jiná!
Ta hrdliččině písni naslouchajíc
neb sama s echem na schovanou hrajíc
jen bosou nožkou rosnou trávu čeří,
o pestrá vajíčka se stará v keři,
u krbu sedá, kolébavku zpívá
a dětem buclatým se do snů dívá,
a jako Psyche cloníc lampu rukou
zří kolébána cvrčků jednozvukou

a tichou písní, myšlénka jak zvolna
ve ňadru dýše veselá či bolná,
jež básníkovi, když noc již se sklání,
z úst hází poupě růže v chvíli ranní:
  Ó písni vděku, ticha, kouzla, něhy!
Ty znáš, čím dmou se dívčích ňader sněhy
pod živůtkem, jenž sotva zadrží je!

Tak různé, jste přec jedna poesie!

Snítka hlohu.

Svit slunce plným proudem v dílnu padal,
hrál po skizzách, jež na zdech rozvěšeny,
po řezbě rámů úlisně se skrádal
a v pruhy nachu koupal tmavé stěny.

V tvář Pierrota hodil chumáč smíchu,
pak stlumen temným tónem gobelinu
jak zlatá, dlouhá nit se mihnul v stínu
a jako motýl na květ sedal v tichu,

Se ztajil v sfingovité tvoje tahy,
ó Jocondo, ty velký dive štětce!
Pak zbožně hladil bacchantky bok nahý
a ironicky zhublé tělo světce;

Až na žlutavém tónu starých rytin,
jež byly nade dveřmi, vystřízlivěl
a zhas', kde velký marabout sám civěl
na jedné noze v šeru vlhkých sítin.

V té směsi nábytku a starých zbraní
před podstavcem antická vása stála,
rej Maenad s Priapem byl vyryt na ní,
v ní hlohu zkvetlá větvička se smála,

A v umění, jež dýchalo tu všady,
ten přírody tón vpaď jak jásot plesný,
jak nevinný a prostý pozdrav Vesny,
jímž v ňadrech vesmíru vře život mladý.

V té práci duchů, v rej snů triumfalný,
ve dumy ticho a v myšlénky tíseň
ten kvítek hlohu, jejž lom zrodil skalný,
nad nímž se chvěla skřivánkova píseň.

Pln rosy, vůně hlásal usmívavý,
jak dívčí původ, hovor dětský, svěží:
Na ňadrech přírody že všecko leží,
ta umění že zdroj a cíl je pravý.

Jarní.

Hleď, země jásá kolem
a stráni, dolem, polem
se směje květ i strom,
dav čápů modrem tíhne
a tajnou něhou jihne
i skalný, tvrdý lom.

Kam hlédneš — květů deště!
Ne, v takém lesku ještě
jsem jaro neviděl:
Co pták, to v hnízdě zvoní,
a staré na jabloni
to jeden nach a běl.

Dech vonný, teplý jara
ve ňadrech země hárá
a parou stoupá z řek,
na vlny jiskry hází
a samé zlato sází
do očí pomněnek.

A slunce volá k zemi
zkvetlými haluzemi:
»Jsem starý Dionys,
já lesk jsem, zář a vůně,
a šeré vodní tůně
mnou vzplanou nad tyrkys!«

A odpovídá země,
z niv, z hvozdů zní to temně,
lká sterým ohlasem:
»Pojď na prsy mé, bože,
na růžích naše lože,
já stará Maja jsem!«

To básník slyší, který
v stín lesa zbloudil šerý,
a pohnut spíná dlaň,
kdes kukačka co steskne
a v zlatém prachu leskne
se nekonečná pláň . . .

Ballada.

Slunce a zem se milovaly,
pod polibky jich zkvetl sad
a hvozdy, skály v lesku plály,
jenž zlatem proudil odevšad.

Zem do objetí slunce klesla
a v růžích svoji duši vstříc
mu roztoužená v oběť nesla
při cukrování holubic.

Stín závistivý ve skal chladu
však čekal skrytý ve sluji,
přemítal dlouho, zlo a zradu
když viděl, jak se milují.

Pak náhle vzpjal se a když zemi
naposled slunce líbalo
a nad ní světla ručejemi
se v celé slávě shýbalo:

Tu skočil, jako dravec lačný
když ze zálohy vyskočí,
a mraků závoj neprůzračný
stáh' miláčkovi přes oči

A zardousil jej, v nic jej stopil
a s nocí na trůn v mraku sed',
číš krve jeho v dlaň svou chopil,
červánkem zrosil celý svět.

A země jako vdova sirá
a opuštěná tajíc dech
s výčitkou k nebi žalně zírá
ve rosných tonouc brillantech.

Symfonie luny.

Ó Cynthie, své čílko nevěsty
pozvédáš z mraků stříbro házejíc
na střechy, stromy, stráně, na cesty,
na náměstí a pustých do ulic!
Rci, komu jas tvůj kouzelný se lije?
Svět celý dříme noci na klíně,
spí dláto, štětec, struna poesie,
rci, komu svítíš, cudná bohyně?
Spí všecko, dítě matky u prsu,
spí leknín v tůni, růže na trsu,
spí myšlénka ve hlavě tvůrčí tajně
a jenom tvůj svit kouzelně a bájně
se rozlívá v tom prázdnu bez hrází,
nad kterým srp tvůj snivě vychází.

Tvůj smavý svit jak čarovně se klade
na dřímající dívky ňadro mladé,
zda život lásky pučící v něm tuší?
Či, luno, ty jsi tmavé noci duší,
tak smavou, snivou, plnou snů a světla,
jež, svět kdy dříme, noci z klínu slétla
a hledá sobě sourodé kol družky?
Tu stříbrným se prstem dotýká
čel dítek a tam skráně básníka,
a nemohouc jí najít, na podušky
své slzy klade, perlí zářné stružky?

Ó kněžno, pověz, komu svítíš, komu?
Nač stříbrem oblěváš štít černých domů?
Nač do věže se vkrádáš okýnka?
Nač na poupata ťukáš zlehýnka?
Svět ztratil duši — přeludů víc není,
svět dlouhé je a mrtvé, pusté snění,
jdi, zavři rychle stříbrný svůj zrak
a ráda buď, když zhltí tebe mrak!

Však silnějším jen vzplála světlem luna
a její paprsk chvěl se jako struna,
a jeho cudný, etherický běl
jak tichá hudba toto ke mně děl:

»Ó nech mne, mám též upomínky svoje,
proč chceš mi bránit, by v nich svit můj žil?
Nechť prázdný svět a hluchý bez úkoje,
byl krásný jednou, dokud znal svůj cíl!
Já honila svou září Najad sbory,
jich zrazovala Faunům úkryty,
a naslouchala, jak zlekané hory
pod kentaurů se třásly kopyty!
Já Elfům hedvábné jsem sítě předla
a Pukům houpačky jsem strojila,
do hradu branky bludné pěvce vedla,
vždy zhasla v čas, a září hojila
všech milujících srdce raněná,
jich vzdechů stříbrná jsouc ozvěna.

Ó sladké časy, ještě v rokoko
kdy lidé byli vážní na oko,
však potají ku lásky sladkým hrám
tím častěj šeřil stříbrný můj plam,

při maškarádách k bujarému tanci,
při serenadách svůdné ke romanci.

Teď svět je žalář — lidé v něm jsou psanci.

A v prázdno svítí jen můj čistý květ,
a pouze kocour ježe černý hřbet
se plazí jako hříšné svědomí
a s okapů se houpne na stromy;
neb stráže kroky temně zvučící,
neb lampář chvátající ulicí,
a ticho, ticho — jako hřbitov svět.

Já svědkem byla čarovnějších dnů,
a proto zář má plná je tak snů,
a proto nech mne pláti, vždyť tvá píseň
je zcela jak ten kouzelný můj svit,
jenž láme se tak tiše o štít domů . . .
Svět kolem tebe dál svou honí tíseň,
chce každý pouze užívat a žít,
a víš sám, v posled komu zpíváš, komu?
Jak luna z noci, z duše píseň skane
a neptá se, kdo v srdce zavře ji,
zda anděl míru nad hroby s ní stane,
či u života hlučných veřejí.
Jeť luna jako píseň v lidské žití,
ta musí plát a píseň musí zníti.«

Doma!

Jsem opět doma, písni, družko milá
dech otčiny se dotknul mého čela,
má duše z těsných pout se uvolnila
a plným květem přes noc vypučela.
Co zbude tobě, než bys oblétala
jak zlatý motýl vonný kalich její,
na hebká křídla bysi vůně vzala,
jež netušeny posud v ní se chvějí.

Ty's byla se mnou v hvozdů šeré hloubi,
kde ticho vládlo s trůnu přísných skalin,
kde s přírodou se věčnosti dech snoubí
v kolébce z hlohu a divokých malin;
ve chmurné trosky vedle mne jsi sedla
jak věrný přítel v tichém zamyšlení,
ve smutek můj hlas labutí jsi zvedla
k žehnání často — vždycky k odpuštění.

Ty víš, kterak jsme tulili se k sobě
v tom velkém městě v malé jizbě chladné,
tu bylo mi, když v zrak jsem pohleď tobě,
jak leknínu, v nějž luny paprsk padne,
jak skřivanu nad probuzeným luhem,
když na vlnách své písně kolébá se,
jak zemi v tmách, když červánkovým pruhem
vychází slunce — a já věřil zase!

Hle, teď jsme doma! — Tam to okno v sady,
jež tmavým věncem břečtan obepíná,
tam krb, kde sednem všickni dohromady
jak v dobách dětství kol matčina klína:
zas úsměv její požehnání plný
mi v duši teplým slunka svitem sahá;
pod ním se třesou citů mojich vlny,
rci, není tady pramen všeho blaha?

I krajinou se můžeš rozlétnouti,
jest sice chudá, vzácné krásy prostá,
leč každý květ i sosna na tvé pouti
jak důvěrného přivítá tě hosta,
i pramen, který zvoní přes oblázky,
vstříc zavolá ti: Jak jest blaze doma!
a každý úsměv, každé slovo lásky,
jak v modlitbě by anděl pohnul rtoma.

Teď dvakrát cítím, že se jaro vrací,
jak v svatvečeru lásky v duši je mi.
Ó písni má, jsmeť oba tažní ptáci,
ó buď mi tím, čím skřivánek jest zemi!
Mé sny a tužby každou naděj planou,
již věrně střežíš svojím křídlem bílým,
teď rozepni na duhu zlatotkanou,
když v objetí svých miláčků se chýlím.

———

Vodní květy.

Jsou květy zvyklé na vlhké jen stíny,
na stálou svěžest křišťálových toků;
pláč slují rosí kořen kapradiny,
a blatucha má slzu v zlatém oku.

Niv sizami jen asfodel se živí
a pomněnka i balšám s mrtvou vůní,
i rákos, jenž se stále třese snivý,
bez vláhy rychle svadnou na výsluní.

Když utržené do kytice domů
je neseš v ruce žárem dlouhých polí,
jim stýská se po tmavých stínech stromů
po rose věčné; je to slunce bolí.

Tak ondy spěje travou nesšlapanou
ve změti keřů, rákosu a sítí,
kde z vousu mechu věčné slzy kanou,
krok půdu stále povolovat cítí:

Na srdce vzpomínal jsem, v trudů změti
jež prahnou po rose jen život celý,
toť vodní květy jsou, jež ze vsi děti
na mezi v slunce žáru zapomněly.

Pod hvězdami.

Noc padá na hory, jak číš se chýlí k retu.
Spí město. Bezčetná v něm světla zahořela,
jak temna po vlnách by nádherná loď jela
za duchů pokynem ku břehům jiných světů!
Však nebe navzájem hvězd miliony zkvětlo,
že nepozná můj zrak, co obloha se stměla,
kde hvězda je, kde světlo!

A řeka pode mnou své temné vlny valí,
tam světla s hvězdami spí svorně v jedné hloubi.
Tak moje myšlénky bájemi nebes vroubí
mé poesie proud na obraz čarupiný.
Když světlo ku hvězdě, myšlénka v píseň pluje,
zřím v duše hlubinách, jak světu Bůh se snoubí
a tvář svou odhaluje.

Zimní.

Kol krystalný se bělá květ
a jehly jinovatky;
můj Bože, jak by celý svět
byl zaklet do pohádky.

Mech svěží, pěkně zelený
si mezi okna stelou,
snad spí v něm lesa ozvěny
i s jara bájí celou.

Pláň tichá. Časem zlehýnka
pták černý po ní lítne,
tak smrti truchlá vzpomínka
se hlavou starce kmitne.

Zem spí. Slyš, z dálky větru sten
jí staré báje zpívá,
a píseň má jak lehký sen
ve mlze nad ní splývá.

Píseň.

Jen jeden pohled vlídný denně
a hluboký a lásky pln,
tak oddaně, tak roztouženě,
jak měsíc, když se dotkne vln —
a v každé změně
jsem pevný zas a síly pln.

A ruky stisk' jen ob čas k tomu,
a budu míti v srdci mír,
jak z dlouhé cesty šel bych domů,
vše spadne s duše, květný pýr,
jak šerem stromů
vlá tiše noci dech a mír.

A přidáš-li v sled políbení,
byť dané v letu jen a v spěch,
zář padne zlatá v moje snění,
a v denní vedro lesů dech,
a hudby znění
mi bude všední shon a spěch.

Penserosa.

U okna jsem tebe viděl,
stála's tichá, zamyšlená,
bez hnutí, jak mistra dlátem
v bílý mramor spjatá žena,
jehož času vírným křídlem
nedotkla se ani změna.

A já ptal se. Co as mohlo
vrhnout v přemýšlení tůni
srdce tvé, v němž tklivá něha,
duši tvou, v níž láska trůní,
a já dýchal v podvečeru
samoty tvé tichou vůni.

A chléb klidu a chléb míru
bral jsem z nehnuté tvé ruky;
cos jak tichá, cizí hudba
kleslo v nitra nesouzvuky.
Světlo buď! tak tvůrce volal
ve atomů první shluky.

To tvé tiché zamyšlení
dojalo mne písní jemnou,
duch, jenž stále badá, hledá,
předtuch střásl tíži temnou
a klid děcka a klid noci
a klid hrobu byly se mnou.

Cítil jsem, že duší světa
není věčná války vřava,
nýbrž mír a pokoj, ticho,
z těch že pravý život vstává,
závratnou až hloubkou klesá,
jako v moře kámen, hlava.

Ovál mne klid velkolepý
pralesů a spících moří,
svátých listů v podjeseni
i severních bájných zoří,
klid, v nějž — sotva člověk zmizí —
velká příroda se vnoří;

Klid, jenž rukou gigantickou
člověka ruch matný smete,
sfingám v poušti závoj z písku
kolem bujných prsů plete,
klid, jímž smutný kalich blínu
v zříceninách šerých zkvete.

Přelet' úsměv po tvé tváři,
socha v bytost proměněna!
Krátký přechod, snů mých číši
rmutná potřísnila pěna.
Neprchej! Vždyť tak jsi krásná,
tichá, snivá zamyšlená!

Víš!

Já neřeknu: Nech ruku na mé skráni,
to útěcha je, to je požehnání!
tím vzkypí teprv štěstí mého číš —
to dávno víš!

Já neřeknu: Nech očí safír šedý
v mém oku stíhat vidin zlaté sledy,
jím křídla dostanou a vzletí výš —
to dávno víš!

Já neřeknu: Dej z úst mi píti blaho,
ty moje sladká dumo, ty má vláho,
jíž vzkypřen duch necítí hmoty tíž —
to dávno víš!

Nic neřeknu, neb vše by málo bylo
Buď jezerem, dál v němž by zrcadlilo
se žití mojc skrz hvězd zlatou mříž,
jak dávno víš!

Krajina.

Nad mraků černou zdí červánků záře stála,
do řeky hodila sloup jisker plamenný,
jak zotvíral by kdos vše světla prameny,
zem v jasu tonula a ve světle se smála.
A vítr veselý z tmy houští a z tmy slují
vstal náhle vyplašen, vjel v stromů koruny
a lyrou byla zem a vše, co roste, bují,
plá, kvete, vlní se, změněno na struny.

A světla prameny do dlouhých padly stínů
a hudby akkordy do tísně vodních řas,
strom každý požár měl v svém tmavočerném klínu
a tonů lijavec do vzduchu kolem třás',
a louže na cestách jak zrcadla se leskly
a plály purpurem jak číše zvrácené,
a třtiny skláněly své klasy zlacené
a dešťné krůpěje kol drahokamy bleskly.

A břízy, javory a duby plny suků
a modřín ztepilý, kleč chromá v moři zvuků
se chvěly s jásotem, a byl to jek a hvizd
a divé praskání a smích a ples a svist;
v té tonů orgii, jež rovnala se bouři,
v tom křiku po světle zněl triumf vítězný,
že cítil jsem, jak zem v zlatého prachu kouři
za sluncem letěla ve prostor bezmezný!

Lacrimae rerum.

Žem rovna rakvi pluje v mračen strži,
tu a tam hvězda jak hřeb zlatý drží
tmy příkrov nad ní. V srdci plno tísně,
vzduch vlhký, jakby plný dusné plísně.
Šer. Ticho. List v svém pádu nezašumí.
V té chvíli srdce vzpomínat si umí
a hořkost všecka, jež ho otrávila,
v něm překypí a starých bolů síla,
klam, ústrk, zhrdání a záští zloba,
škleb závisti, dne vedro, noci mdloba —
vše padá na ně jako krupobití,
až hvězd mdlý lesk se v jeho slzách třpytí.

Spánek.

Zem opustili bozi. Pouze jeden
v té chvíli, kdy Pan velký umíral,
na víčkách člověka dlel, dobrý Spánek.
Ten zůstal a s ním bohů celý eden,
ten stačil, aby z noci po červánek
v pouť strastnou květů člověk nasbíral.

Je krásný, dojemný, je sladký, svatý,
na kmeta tváři konec písně jest,
na dívky líčku sňatek lásky, blaha;
jím děcku otvírá se palác zlatý,
v něm pravda mysliteli kyne naha,
má v ruce mák a v očích plno hvězd.

Je loďkou Charonovou v klidu kraje,
je světla paprsk, po němž k světlu výš
tlum andělů si duše vytahuje,
na struny stkané z dívčích vlasů hraje;
po vlnách zapomnění tiše pluje
a v ruce drží chladnou, zlatou číš.

Je oknem, jímž v svět nestvořený dívá
se duch, jejž znavil událostí vír,
a zkad se zjevy budoucnosti noří,
je mystická klec, v níž sen, ptáče, zpívá,
je tmavá noc, v níž zárodek je k zoři,
jíž v klíně leží příštích květů pýr.

Je kraj pln hlubokých a svěžích stínů,
kde zlato čilimníků a myrt sníh
jen prší v hustou trávu nesšlapanou,
a jeho doušek podobá se vínu,
a kapky medu s jeho prstů kanou,
v něm stromu šum a hrdliček zní smích.

Je největší to dobrodinec světa,
zvlášť zatemní-li okna zjevů tak,
že duši kolem pohltí tma hustá,
kdy v jeho stínu anděl smrti slétá,
a jakby dívka líbala ti ústa,
ven duši láká jak volavý pták.

Píseň

Jen milovat, jen milovat
je první přikázání,
a nelehne ti v duši chlad,
nechť třeba lehne k skráni.

Jen milovat, jen milovat,
tím svět jest a se točí,
zem byla by jen pustý sad
bez krásných dívčích očí.

Jen milovat, jen milovat,
dnes, včera, v noci, z jitra,
jest láska opál, který plát
ti bude pro vždy z nitra.

Jen milovat, jen milovat
a při tom být vždy sami
a láska stopí, vodopád,
tě svými kaskadami!

Sloky.

Proč v tvoje sladké sny vždy stín se vkrádá,
jenž halí mrakem bílou tvoji skráň?
Zrak těkavý proč v modré dálce bádá?
snad ptá se, křídla štěstí pták kam skládá?
Však darmo prázdnou k nebi vzpínáš dlaň!

Jen počkej tiše! Snad ten anděl bílý,
jenž v dětských duších štěstí nosí v svět,
se obměkčí tvou krásou přec a schýlí
se nad podušku tvou a život k cíli
tvůj přivede a poupě touhy v květ!

Ó věř a doufej snad už chvíli krátkou,
on dotkne se tě koncem křídel svých
a zašeptá ti ráje hudbou sladkou:
Ty šťastná ženo buď i šťastnou matkou,
a chudší o květ zmizí v červáncích!...

Sloky pro hudbu.

V květ otevřený tiše padá rosa,
na nebi tmavém hvězda jediná!
V svět vyšla duše jako dívka bosa
a za ní spěla štěstí vidina.
Ó dítě snivé holubinných zraků,
chceš píti rosu, která blaží květ?
Ó pospěš si, než zhasne hvězda v mraku
a nebo lépe, rychle vrať se zpět!

Trn cesty pozná tvoje nožka bosá
a svět ti bude tmavá hlubina,
ne v srdce, v květ jen padá tiše rosa
a tobě hvězda nevzplá jediná!
Ó pospěš si, než hvězda zhasne v mraku
a nebo lépe, rychle vrať se zpět,
v sled pouze slza zbude tvému zraku,
ty sama budeš zvadlý, mrtvý květ.

Básník.

Ty uchvacuješ pocit okamžiku
a dojem každý v rhythmu lehkou síť,
jak úsměv by to spanilých byl rtíků,
jenž praví hochu: »Večer jistě přijď!«

Kol tebe zástupové stejně cítí,
však bol i radost zamlčí jich ret,
je skále chladné podobno jich žití,
jež zlato lačně zamyká v svůj střed.

Co láká tě a nutí mluvit v básni?
Zda lehčí tím je srdce tvého tíž?
Ti mlčenliví — snad jsou více šťastní,
však pouze ty, co věčné, vyslovíš!

Večer na Vltavě.

Kraj v mlhu stopen, stíny rostou dále
i věnec z růží, v kterých slunce zhaslo,
svou rukou sňaly Vyšehradské skále,
a co se jisker nad vodami třáslo,
jak lesklých slz, v nichž den se loučil s zemí,
vše pod němými skryly perutěmi.
Na věže města a na stěžně lodí,
na strom a keř svůj temný závoj hodí,
a tam, kde celý obzor nezahalí,
tam aspoň vlnu tmavší barvou zkalí.
Hle, jejich tlum se k lodi naší žene,
nuž blíž jen, blíž, vy sestry tmy a snění,
mých vzpomínek číš již se valem pění.
mé srdce pro vás vždycky otevřené!

A nad námi jak v jeden mrak se slily,
již od břehu jsme s lodí odrazili.

A vlnou temnou jak jsme zvolna jeli,
protější břehy víc a víc se tměly,
tu obrys města v plné šero ztracen
tu světlejší, tu sporým světlem zlacen,

v zeď husté mlhy zvolna taje, splývá,
z níž černá věž neb strom bezlistý kývá.
A stíny, mlha, tma a v řece pěny,
oblouky mostu v dálku napřaženy,
i vesla tiché, jednotvárné rány,
vln šplíchnutí a zaskřípání voru,
hrad s dómem v modré dálce na obzoru,
jenž zdá se chvět jak z mlhy obraz tkaný,
i světla, která vzplála osamělá
a rudým třpytem na vodách se chvěla,
s druhého břehu rysy dálných věží,
jichž velké stíny na hladině leží,
na nebi hvězda, jež se z mlhy zvedá
a hravý obraz svůj na vlně hledá,
a z lodí smích a zvuky známých hlasů
a vlastní duše měkkých stínů plna,
vše nyní zvoní jako o břeh vlna
v mou píseň báje dávno zašlých časů.

Na kraji lodi stál jsem v zamyšlení
a zíral, jak se ztemnělý proud pění,
jak z ruky plavce náhlým vzmachem veslo
tmou zablesklo a do hlubiny kleslo,
tu dlouhý svit a již se za ním stmělo . . .
Jak myšlénky a tužby v srdci sirém
kol něho vlny zakroužily vírem.
Ó což to veslo vlnám vyprávělo!
A vlny zas, ač ňadro jejich zrylo,
mu pověděly vše, co v nich se krylo
a chvíli spolu šly jak staří známí.
V tom z objetí jim veslo lítlo spěchem,
tmou blesklo jako pramen nad skalami
a vlny za ním zachvěly se vzdechem.

A veslo opět v ně se ponořilo,
na vodě širé kruhy utvořilo,
ty rostly dál a v ztrácení se chvěly
a vlny veslu znova vyprávěly,
a veslo šplíchlo, proud mu v souhlas šuměl
a jejich řeči zpěv můj porozuměl.
Ba veslo s vlnou staří byli znamí.
Před nedávnem se veslo nad skalami
stěn Šumavských jak hrdá sosna pnulo,
co vln tu hnáno v spěchu nedočkavém
od zřídla svého v stínu jeho tmavém
si unavených rádo spočinulo!
Tam stala sosna řeky nad kolébkou,
zdroj Vltavy svou střehla chvojí hebkou,
s kořenem jejím vlna mladá hrála
a v koruně jí bouře nocovala.
Tu přišla řeka, sosně vyprávěla,
kde cestou jaká skalina se tměla,
o zdroji svém, o vlnek čilém spěchu,
o bájných květů čaruplném dechu,
o hvězdném kmitu, větví rozloženou,
jenž hrával její krystalovou pěnou,
o blescích zoře, o růžích červánků,
jež lehnou skalám do svraštělých spánků,
o zlatých kapkách rosy na pažitu,
o leknínu, jenž vzdychá v luny svitu.
A sosna opět vlnám za výměnu,
když pěnou svou jí stříkly do kořenů,
by zchladily ji v slunce palném žehu,
zas vypravuje o skalnatém břehu,
kde vyrostla a na němž lpí svým žitím,
a povídá, jak motýl spěje kvítím,
jak běží brouk a vyhřívá se v písku,
jak ptáče s písní letí ku křovisku,

jak větry přijdou a přátelským slovem
se uhostí pod šumným jejím krovem,
jak na ní hrají, dělí se a pojí
se houpajíce na zelené chvoji;
jak letí kolem stíny, mlhy, páry
i pestrých mraků polétavé tvary,
tažného ptactva tichošumné tlumy,
dech jeseně i letní bouře dumy;
a na vršku, kde tmí se chumáč snětí,
kam ani paprsk slunce nedoletí,
jak orlí hnízdo mláďata svá tají,
s nímž větry jen a blesky pohrávají;

A veslo šplíchlo a vlny se chvěly,
když o mladosti svojí vyprávěly,
o Šumavě, o hvozdech černotmavých,
o hřbetech hor i o lučinách smavých.
Ó jaký div, když veslo tmou se blesklo,
že též mé srdce po Šumavě stesklo?
Po mechu hebkém nad skaliska srázy,
zkad v rokli ručej pěny svoje hází,
po dráze ptáka, jenž se v mraku tratí,
po sosně skal, po šípku na souvrati,
po studánkách, jež přes oblázky zvoní,
po spoustách mlhy, jež se nebem honí,
po vzkřeku orlů, po skřivánčím plesu,
po jahodě, i po skal chudém vřesu,
po písni pralesa, jež hučí v kraji,
když větry křídla sporná rozpoutají,
jenž v skalách počne a v údolí hřímá
a v zvuku svém báj všehomíra jímá,
bol přírody, bol lidstva, boj i spása
v níž zápasí, vře, burácí a jásá!

Kéž vrátil bych se opět do Šumavy,
kde mladosti sen hrál mi kolem hlavy,
kde nadšením má mysl byla jata
a písni mojí rostla křídla zlatá,
kde myšlénky mé nad oblohu spěly,
že povzlet jich mně orli záviděli!
Jak rád bych nyní všecko, všecko ztratil,
co štěstím zove srdce nedočkavé,
jak v boru tmě a v luk zeleni smavé
bych rád k pramenu mladosti se vrátil!
Jak objal bych a prosil každou sosnu:
Šum, zkolíbej mne dětství mého do snů!
Jak rád bych kleknul ke každému zdroji:
Ó schlaď mé rty a vrať mi mladost moji!
Jak zlíbal květ bych v jara luzné kráse:
Jen dechni na mne, ať jsem šťastným zase!
Jak orlu řek' bych, jenž pad' mezi skály:
Leť, na svá křídla vezmi moje žaly,
je dones k slunci, ať v něm záři vzplanou
a v zlatých tonech v srdce moje skanou!
Jak v lesu tmě, kam slunce nedonikne,
kde táhlým zvukem sotva tetřev vzlykne,
kde zaduní kmen zřícen vlastní tíží
a trosky svoje v černých vlnách zhlíží,
kde přes vody se plaše stíny loudí,
v jichž chlad ni zpěvné ptáče nezabloudí,
kde temné vzdechy ze skal znějí echem,
jak věčnosti by dotýkány dechem,
kde příroda spí v nedotknuté kráse,
jak rád k modlitbě spjal bych ruce zase!...

V tom skříplo veslo — na břehu jsme stáli,
mé sny a tužby v tmu se rozplývaly

jak obláčky na západ veslující,
když hasnou v nebes hlubině se tmící.
Ó plaché sny! Když blaha číš se pění,
tak skane do ní slza utrpení,
tak píseň svou má každé srdce hnutí,
svůj odlesk hvězda, sen své procitnutí . . .

Em. Liškovi

při jeho odchodu do Říma.

Již spěješ letem ptáka,
kde v listí oranž láká,
na smavý jih,
co u nás kvačíc z dáli
bouř v mlhu chlumy halí
a pole v sníh,

Co v dlouhý večer v kruhu
číš k číši, druha k druhu,
kde hárá krb,
nás druží vzpomínání.
Ó jak tam s nebe sklání
se luny srp!

Ó ve paprsků reji
plá mnohem kouzelněji
na Kapitol,
na villy, na zahrady,
kde tichnou serenady,
půl ples, půl bol,

Na Colossea rumy!
Ó sny, ó tužby, dumy,
ó procházky

do noci při hvězd svitu,
kdy podá se duch citu
rád, bez masky!

Ó šťastný! Krása celá
ve štětci Rafaela
ti kyne vstříc!
Tvá každá smělá tucha,
květ každý tvého ducha
má rosy víc!

V svět spěješ zářný, jiný,
nám zanecháš tu stíny
a všední shon;
jdeš v ráj, kde na umění
a v píseň vše se mění,
v zář, lesk a tón!

Co spalo v duše hloubi,
se v barev souzvuk snoubí
a snivý lesk,
a vnořen v staré mistry
čte krásu tvůj duch bystrý
jak z věčných desk.

Sny postavy se množí,
legenda k tvému loži
již kráčí blíž,
klín plný květů drží,
v jichž zářné, vonné strži
má zlatou číš.

V ní myšlenka se skrývá
a hvězdným okem kývá,
ó pij z ní, pij!
Co velké, buď ti modlou,
však na prostřednost podlou
vznes hromný kyj!

Tom. Cannizzarovi,

když mi poslal fotografii výbuchu Aetny.

Od paty hory, v které opět budí
se starý Enceladus z těžkých dum
a jejíž povrch obří zvedá hrudí
a horký dech svůj chrlí k nebesům;

A oddychuje hřměním a své lání
vysýlá v lávy žhavé ručejích,
že ztichlo cikad zvučné cvrlikání
i Theokrita hrdliček zmlk' smích:

Tvůj pozdrav, slavíku můj, letí ke mně!
Drah vyvolencům, světu v myrtách skryt,
svět necháš bláznit, piješ z ňader země
vzruch síly nové, nadšení a klid!

Jak druhdy caesar v středu svojich sadů
ty žiješ sobě jen a umění,
jen krásy zář a přírody jen vnadu
svým veršem stíháš v stálém rozchvění.

Jak alkyon na hřbetu mořské vlny
ty v lávě hnízdo svojich písní máš,
žár pije tam z ní zpěv tvůj kouzlaplný
jsa idealů lidských bdělá stráž.

A staré Evropy tam na pobřeží,
kde Scylly s Charybdou zní věčný svár,
tvůj maják pouť myslících duchů střeží,
jak Aetna sije tmavým nebem žár;

Žár myšlenky, žár dobra a žár krásy,
žár svobody, jíž nechce znáti svět,
vzruch každý, jenž se ku výšinám hlásí,
to víno starců, milujících med.

A vlídný tvůj leč dálnosáhlý plamen,
v němž divoká hřmí síla sopečná,
má rovněž sílu Encelada ramen,
že pod ním půda chví se netečná.

A hoří požárem! Ó plaň tak stále
v své pěsti nesa krásy pochodeň!
Čím vichr majáku, čím vlna skále?
Jen vytrvej, však přijde naše žeň!

Kdy pochodeň, již děd podává vnuku,
jak slunce bude nad vesmírem plát,
snad poslední ty podáváš jí ruku,
ó blaho, čas ten v písni předzvídat!

Zapadajícímu slunci.

Tak opět klesáš po své denní pouti,
skráň svoji noříš v azur, nach a rubin,
bys mohl zítra se zas pozvednouti
ve nové kráse, svěží, z bezdna hlubin;
ať ohněm pláš, ať mlhy tebe halí,
v svém vzchodu, pádu, velký jsi, ó králi!

Já k tobě vztahoval své ruce z rána,
když narcisům jsi zlaté srdce líbal,
když v trávě, která rosou obetkána,
jsi zlatým šípem těžké klasy shýbal;
hor lehkou nohou tknuv se spěchal k vlně
a vesmír v hudbu zladil čaruplně.

Kam šel jsi, byl jsi dobrodiním všady,
vždy tekla hojnost z tvojí zlaté dlaně,
tvým žehem větší dychly hvozdem chlady
a ku obzoru lnoucí dlouhé pláně
se smály, jak jsi přes ně táh' své vlasy,
neb cítily, jak pod nimi vrou klasy.

Ty's štětcem namaloval přeumělým
motýla křídlo, v němž duhová oka
se splítají, by pozadím víc ztmělým
pradávných hvozdů kmitlo ze hluboka,
jak tříseň pestrých květů okřídlena,
jak píseň v bytost živou proměněna.

Zamykal's v hroznů jantar žár svůj blahý,
na slívu dýchal's, by skrz mlhy nádech
ret lákala a kokosu mok vlahý
byl tebou slazen v ohně vodopádech;
ty jabka maloval's, svou sypal krásu
na hlavy melounů i ananasů.

Na ptáků křídlech zkusil's barvy svoje,
od moře purpuru až v zeleň hvozdů,
a sladký žár svůj stavil's v perlí roje,
jež tekou z hrdla slavíků a drozdů;
ty's zažeh' vlídnou, lidskou zřítelnici,
by k tobě zřela tichá, žehnající.

Až ke dnu moře zapouštěl jsi šípy
a barvil skály, korálové tesy
a škeble rýhoval's, jež nachem kypí;
jak Bůh procházel's sítin a řas lesy
a dýchal's blaho, tak že pochováni
i v písku moře cítili tvé plání.

Teď tygr v krvi divý žár tvůj cítí
i ještěr, jenž své mladé tebou líhne;
pel žlutý pro včelu ty sypal's v kvítí
a šídlo, jež se nad bystřinou mihne,
na krunýři svém nese v čarném kmitu
jas tvojich safírů a chrysolitů.

Ty nejvýš spravedlivý! Dobrodiním
ty svrchovaný, budiž žehnán všemi,
kéž tobě roveň jak ty v žití činím,
kéž s otevřenou dlaní k zášti němý

vždy s jasným okem projdu život snivý,
jak ty jsi k mračnům k lidem trpělivý!

Ku tvému světlu v plesu nozdry zvedá
oř divý na stepi, jež ku obzoru
jak moře rozvlněná konce hledá,
tlum volavek a čápů v hlučném sboru
tě vítá na své pouti k pyramidám.
Přej, ať s jich plesem tichý zpěv svůj střídám!

Vím, nejsem lepší, nejsem o vlas více,
syn vteřiny! — Ty budeš dál, ó králi,
své otvírati světu zřítelnice,
ať člověk na něm velký nebo malý,
a když i zmizí jak smeť, zrnko písku,
ty jak dnes v stejném plát vždy budeš trysku.

Plát budeš na hrob země, jež nám hrobem,
plát budeš v trosky, z nichž svět vstane nový,
kde všickni bratry a kde nikdo robem,
plát budeš jak štít velký, démantový,
té lásky obraz, jež svět v klínu chová,
v nás žije, tryská z nás vždy svěží, nová.

Cestou.

My, kteří bojujeme v noci, ve dne,
ve slunce žáru i v tmě neprůhledné
za myšlenku, za světlo, dobro, lásku,
již dáváme svůj klid i štěstí v sázku,
ať šosák tupý, zvyklý prachu, civí
v žár pochodně, již krev, náš mozek živí,
my neustanem! Legie nás velká
jest jako v poušti písek. Učitelka
jest krása nám, jdem k předu, k předu, k předu!
Co na tom, že v nás pere slunce, v středu
že much a střečků, sov a netopýrů
si stezku klestíme, že nikdy k míru
a nikdy nedospějem ku oddechu,
že v stálém boji, shonu, vřavě, spěchu
vždy jinou zbraň ve unavené dlani,
čekáme, zoře, tvoje na svítání?!
Kdy spočinem? Kdy potkáme se s cílem?
Tak chodci ve silnice prachu bílém
se často ukáže park velký, starý,
kde šedé buky tlumí slunce žáry,
kde za vysokou zdí a obemšenou
se vločky světla stínů změtí ženou,
kde zeleň, vůně, chlad a rosy tříseň,
kde dívčí zvoní smích a ptačí píseň,
vše láká v sen a v mechu spočinouti.

— Ne, poutník dále musí prašnou poutí.

(INTERMEZZO.)

PÍSNĚ O MÉ DCEŘI.

(1883—1886.)

Ve volné chvíli.

Tu chvíli chyť jsem jako zlatou rybku
a jako lesklé, třpytné její šupiny
tak čítám prchavé a hravé vteřiny
a lehké co květ růžového šípku.

Mám verše psát? — Kde jsou? A přec, můj bože,
co vřelo v hrudi jich po týden celý!
Je darmo hledám, nevím, kam se děly,
tam cigareta kyne, číš a lože.
Snad sníti jen a zavřít oči zvolna
a nechat vzpomínku, ať plesná, bolná,
si hraje na mé duše slunném povrchu,
či lépe cit svůj blouznivý a plachý
odívat v básně drahokam a nachy,
či výsměchu jej dáti pod sprchu
a pouštět klidně modré vločky dýmu,
se vysmát verši, obrazu a rýmu?

Tam fotografie a rytiny.
Mám sáhnout k nim? — Tam dopisy mé ženy,
mám čistou ryzostí jich osvěžený
se vrhnout v lásky bezdné hlubiny,
snít o mladosti? — Nevím. — Aj, tam kniha,
svým zdobným hřbetem, jenž se v slunci míhá,
mne láká. Čísti verše, jaké štěstí!

toť plný pohár jeho ke rtům nésti.
Leč který z pěvců, jenž mi krášlí žití,
má údělem té krásné chvíle býti?
Zrak těká po knihovně — léta minulá
se svazky knih se za mnou zvolna šinula,
ta knihovna, ta se mnou rostla časem,
můj život hovoří z ní družným hlasem.
Dál v cizí světy!

Tam stoh časopisů.
Pryč! — Nechci potopit se v kalném hnisu,
jejž lidstva rány rozjizvené denně
na povrch tlačí, v chmurné této pěně
je ovšem pravdy moc, však více špíny,
a já jsem dnes tak božsky, božsky líný.

Vím, půjdu hrát si s děckem svým a vstanu,
tam nalézt měl jsem rosu, nektar, manu
té volné chvíle, rychle pokud čas.
V tom bijí hodiny, slyš, ráz a ráz,
je po všem. — Snění, verše, vše je dým!
Kéž podruhé v čas budu chytřejším!

Tu chvíli chyť jsem jako zlatou rybku
a jako lesklé, třpytné její šupiny
mi vyklouzly ty krátké, hravé vteřiny,
tak lehké co květ růžového šípku.

Písně o mé dceři.

I.

Až budeš větší, po hrázi
budeme choditi k vodě,
dívat se na nebe bez hrází,
na skály, stromy a lodě;

Na bílých svlačců veliký květ,
jenž v hustém zachyť se sítí,
na různého hmyzu drobný svět,
jenž v tůni běhá a svítí;

Na velké, zlaté oblaky,
jak tiše blankytem táhnou,
a veliké, bílé na ptáky,
když křídly k vodám se nahnou.

Na dvorce v dáli u lesa,
na zelené, kvetoucí nivy,
na všecko, čím srdce zaplesá
a čemu duše se diví!

Jak teprv, dítě, po boku tvém
to vše budu chápat a cítit,
mně bude dvakrát voněti zem
a dvakrát slunce mi svítit!

Až půjdem domů k večeru
tvou malou jak stisknu ruku,
v své písni celou tu nádheru
jak srovnám do souzvuku!

A poznám, že zde žehnáním ret
a blahem též třásti se může,
co zatím v řece budou se chvět
červánků ohnivé růže . . .

II.

Kol jesení již zvlhla pole,
je pustá, šerá zahrada,
pod okny trčí větve holé;
však listí nežli opadá,
to zlatým tónem, jak se snáší,
jen radost dýchá v jizbu naši
a zvoní: Milada!

I ptáci ztichli. Kde jsou nyní?
Jen mlhy táhnou přes lada,
zas knihu drahých veršů stíní
dlaň v snění — stín vše ovládá.

Všech ptáků ale ševel sladký
zní ze srdce i retů matky
a zpívá: Milada!

K nám přišla jako ptáče malá,
když zmírá vše a uvádá,
by všecky nás tak oklamala,
že zima svět v šer zapřádá,
a zdařila se ta lest její,
má píseň květů ve závěji
jen dýchá: Milada!

III.

Den trochu šerý, ten čtrnáctý duben.
Však máme píšťalu a máme buben
a balon červený, jenž k stropu lítá
a na zdi pestrý Indián nás vítá,
jenž, šňůrkou trhneš-li, hned údy klátí.
Ať mračí se to! My jsme přebohatí,
a uhodí-li ještě v květnu zima,
nám u mámy se dál to sladce dřímá,
a jestli při všem dlouhou chvíli máme,
za vousy tátu hodně zataháme
a s bábou čtveračíme do únavy.
A rostem při tom. Vše nás poutá, baví,
však nejvíc vlastní nohy, jsou nám známy
od včíra teprv, našli jsme je sami
a teď nás baví denně víc a více.

Tak nedivil se Kolumb Americe.

*

IV.

Vlekou se chvíle jak zrnka šedá
  ve přesypacích hodinách —
dceruška moje hlavinku zvedá,
  i vzplanou v zlato, perleť, nach.

Vlekou se chvíle jak můry šedé
  po vrb kotlavých pahýlů —
dceruška má i ze sna svou vede,
  a síň je plná motýlů.

Vlekou se chvíle, z oblak se leje,
  do sněhu kvílí větrů jek —
dceruška má se zbouzí a směje,
  spí v okně zlatý paprslek.

Ve všem tak je nám zázrakem ona
  a ve všem štěstí je a ples,
celý svět plá jak růžová clona,
  jíž díváme se do nebes.

V.

Pod okny vlaštovek veselý ples.
— Co chtějí, kam spějí, ó táto?
— Zima již bude, hleď, řídne les,
ty letí na jih, mé zlato!

— A proč tam letí, vždyť my přec
zůstanem přes zimu tady?
— My vyhřejem si kamna i pec,
nezemřem zimou ni hlady.

— A mají hnízda na jihu teď?
— Ba, že je mají, mé dítě!
U nás jim do nich napadá smeť
a léta babího sítě.

Ale tam slunce svítí jim zas
a proto letí již za ním
přes moře, hory, v sluneční jas,
v ústrety paprskům ranním.

U nás by neměly v zimě co jíst
a skřehly by do rána mrazem,
a spadly brzy jak uvadlý list
s kalnýma očkama na zem.

— A táto, kdo je posýlá v jih,
kdo v cizí vodí je nebe?
— To láska, dítě, vůdcem jest jich,
ta, která dala nám tebe!

VI.

(Vánoční píseň mému dítěti.)

»Buď lidem pokoj na zemi
a Bohu v nebesích chvála!«
Svět jásá — ty to nechápeš,
ty's ještě tak malá, tak malá!

Ty nechápeš ten shon a chvat,
  ten tají cos, ten šuká,
a pak tu radost — tváří v tvář
  když ruku tiskne ruka.

Dnes ořech zlatý, s cukrovím
  jenž v světla záři kývá,
a úsměv náš ti v jeden sen
  ač vyzlacený splývá.

A duch můj, svět jejž nezkojil,
  u tebe žáčkem je hbitě
a nyní chápe po letech,
  jak mohlo svět spasit — dítě!

VII.

(K obrazu Em. Lišky.)

Co v kamnech praská to vesele,
za okny mech se leskne,
jak v lesní hlubině setmělé
ticho je děsivé, teskné!

Co stromek plápolá v světnici,
kol něhož děti se sběhly,
v sněhu tam veverky, zajíci
v brlohy tulí se skřehlí.

Jak dobře tady nám u kamen,
vichr v nichž divoce zpívá,
stůl plný, se stromku pozlacen
pamlsek mnohý co kývá.

Však čtu již, dítě mé, v očích tvých,
jak se as zajíčkům děje?
Na trávě, na stromech sníh jen a sníh —
kdo asi chudinky hřeje?

Jsou sami v té lesní samotě tam?
Mají svůj stromeček taky?
Věř, dítě, jim dobře tak jako nám,
k obrázku upři sem zraky.

Jak půlnoční ve vísce odzvoní,
anděl tu s oblohy slétá,
perutí svou kam se nakloní,
všecko tam voní a zkvétá.

Klín plný darů má, svíčiček,
útlou si vyhlídne jedli,
navěsí na konce větviček
vše, by to zajíci shlédli.

Ne ovšem hračky a panny snad,
kuchyňské nádobí k tomu,
však dobře ví, co má zajíček rád,
veverka proč běží k stromu.

Tam oříšky dá a sem bukvice,
šíšek sem smrkových střapce,
a brzy tu zvířat je směsice,
každičké v sněhové čapce.

Tu chroustání je a mlaskání
a šukání, skoků a běhu!
Na nebi hvězd plá míhání,
jiné zas tancují v sněhu,

Tak v lese veverky, zajíci
veselý večer též mají
a jako dětičky v světnici
skotačí, tančí a hrají.

A ve vsi v chvíli té půlnoční
lidé jsou v kostele právě,
písničku zpívají vánoční
k Ježíška poctě a slávě.

Tak vidíš na světě celičkém,
vše musí být šťastno v té chvíli,
kdy Bůh sám v dítěti maličkém
k lidem se v soucitu chýlí.

A nikdo nemá trpěti
když vánoční stromek plá v žehu,
ni ptáček skřehlý na sněti,
ba ni ten zajíček v sněhu!

VIII.

(Legenda tříkrálová.)

Šer v jizbě. Ticho, neděle,
v kamnech to praská vesele,
od lesa sněhu závějí
se bílé mlhy vznášejí.

A roste jich rej mlhavý
a brzy houstnou v postavy,
a v záři krbu nachové:
Tři v okně stojí králové.

Tam s tichou stojí velebou,
svit bílé hvězdy nad sebou
a mnohý nesa vzácný dar
se hrbí v okně dromedár.

Od krbu, kde snil mnohý sen,
se zvedl básník udiven,
šel vstříc jim, na ně zlekán zřel,
však co má říci, nevěděl.

Dva k druhu druh cos šeptali,
pak třetího se zeptali,
a jako velký, černý stín
se v jizbu natáh' mouřenín.

A kolébku když v stínu zhleď,
v ráz kučeravou hlavu zpět
k nim vtáhnul a se usmál, kýv',
že tady je ten boží div.

A básník stále na ně zřel,
chtěl cosi říci — však se chvěl
a dojat blaha záchvatem
utíral židli kabátem.

A co skládali dary své,
on dál je kynem ruky zve
a cosi mluví nadšeně,
však nesouvisle, zmateně,

Tak jako: — »Páni, velká čest,
však bojím se, to omyl jest,
že sem jste přišli s poklonou,
má žena není Madonnou.«

Leč nežli k rýmu dopaď rým,
vše mizelo mu v šer a dým,
tři králové dál jeli zas
a jednoho zněl mlhou hlas:

Ó běda, bratří rozmilí,
měl pravdu — my se zmýlili,
ó velká chyba, velký klam,
to není božské dítě tam!

Však mouřenínský onen král,
jenž básníkům, jak vidět, přál
a naschvál jim to všecko splet',
dal za odpověď jemu hned:

»Co na tom — již se chybilo,
a královské by nebylo,
brát nazpět, co jsme dali již;
pospěšme raděj domů spíš.

Ta chyba není veliká,
vždyť je to dítě básníka,
a na tom světě dalekém
vždy omyl vládne člověkem.

A v posled božský spasitel
když vyrostl, rád děti měl,
ba v nich se rodí světu zas...«
Dál mlha stlumila mu hlas.

A dále jeli na východ
a znikli jako zlatý bod,
jak mlhy když se vznášejí
od lesa sněhu závějí.

A básník v síti nových dum
tisk' ručku svého děcka k rtům,
a to se smálo přesladce
jak ve andělské pohádce.

IX.

Viděla's ptáka na stromě,
jak seděl na kraji hnízda;
v deště a větru pohromě
tak vždycky v suchu si hvízdá!

Jak ty se díváš z okýnka,
déšť hustý s nebe když splývá,
on lupen si zdvihne zlehýnka
a do kraje, v dál se dívá,

A prší-li, řekne mláďatům:
»Dnes dost již s hraním je, děti«;
a já tě, andílku, přitisknu k rtům
a ukážu ti k sněti:

Buď hodná jako ta ptáčata,
dnes hezky zůstanem v suchu,
až slunce zaskví se do zlata
a motýl ve vonném vzduchu;

Pak vyjdeme první rychle ven
i ptáky předhoníme!
Teď déšť co bubnuje do oken,
pěkně se v postýlce dříme.

X.

(V májovém dešti.)

Naslouchám v noc, je hluboká
a vonná a teplá a snivá,
sám sobě zdám se přeludem být,
v druž stínů jenž splývá.

Dívám se v dálku, tmou kmitá se
květ stromů jen, cestu jenž vroubí,
nad nimi matné obrysy hor
s večerním nebem se snoubí.

A prší pomalu, je to jak sen,
a rozeznávám jen s těží
déšť kapek a déšť květu, jenž tmou
se v trávě navlhlé sněží.

A celou duší piju ten mír,
jenž rozlit je strání a polem,
ó ticho, jen ticho, štěstí je tu
a hodně blízko jde kolem.

Já počkám si – tam za stromy
u okna jistě teď stojí
a sype samý růžový květ
v sny ženě a dcerušce mojí!

XI.

Ty ani nevíš, jak tvá malá ruka
nás vede žitím stále k dobru jen,
jak něhy poupě tebou v růži puká,
jak láskou začíná a hasne den!

Ty ani nevíš, jak tvé oko vlídné
chlad stinný hází v úpal našich cest,
jak smavá jitra, večery jak klidné,
jak dlouhé noci máme plny hvězd!

XII.

Hleď, Milo, jaro vrátilo se,
zní všady hovor, smích a ples,
své drobné nožky koupá v rose
a ustrojit se chvátá v les.

Jen počkej chvilku, vyjde záhy
a bude samý šperk a květ,
svůj fialkový pohled vlahý
si skryje zlatých do jehněd.

A brzy na tebe též kývne,
v cest stín nahází jas a třpyt,
že kdo tím teplem neoživne,
kus ledu musí v ňadrech mít.

A půjdem v luh i lesů šero,
tam snad je v píseň zachytím,
a ve úsměvu tvojím, dcero,
že zde je, teprv ucítím.

XIII.

Sám s tebou v tiši lesní a sám na měkkém mechu,
má dcero, s plachou bázní naslouchám tvému dechu.
Spíš, tichou hudbou snivou tvůj spánek splývá čistý
a zlaté svity hrají v tvých vláskách mezi listy.
Jak rdí se líčko tvoje a tvá jak ústa planou!
Věř, jahoda že sotva svlaží stejnou manou
ret unavený vedrem, jak jeden pohled na tě.
Jak s důvěrou a tiše zde v trávě, v slunce zlatě
spíš, duše mojí luzný a sladký, vonný květe!
Jak motýlům a ptákům jen říci: Odlétněte?!
Jak stlumit vlny zdroje a šumění jak sosen?
Jak, dítě, připravit tě tvůj nejkrásnější o sen
a sebe rovněž? Spi jen, ty moje zlatovlásko,
můj úsměve, mé štěstí, mé dítě, moje lásko!

XIV.

Milada tančí. Ze sítí
tak potápka se vyřítí,
tak hvězdy trysknou v nebes luh
a keřem tanec zlatých much.
Ví, kdy má skrčiti se níž,
jak kočička, když chytá myš,
a kdy se vztyčit v nový skok,
kdy uvolnit, kdy zrychlit krok.

Kol vážné stromy hlavy uklánějí
a pampelišky ve trávě se smějí.

Dál tančí šotek maličký,
teď vyhoupne se na špičky,
ted víří jak elf z pohádky,
až zvoní jeho podpatky
ve křiku, smíchu, tlesku ruk
jak ve pavučin přízi Puk,
a perly zoubků cení v smích,
jak větřík by se kvítím zdvih'.

Kol vážné stromy hlavy uklánějí
a pampelišky ve trávě se smějí.

Ó tanec, to je čaroděj!
Na jeho kyn vše jeden rej,
i po kameni tančí zdroj,
po suchém listí vrabců roj
a motýl s včelou vesele
se honí kolem jetele,
a zem a v prostor mlhavý
dál hvězdné tančí soustavy!

Kol vážné stromy hlavy uklánějí
a pampelišky ve trávě se smějí.

A věru nemá umdlení
ten let a skok a víření,
tak myšlénky též víří v skráň.

Ó dítě, tančit neustaň,
spěj světem jako květů pýr,
tě nikdy neznav jeho vír,
a v jeho shon tvůj dětský hlas
zní: Stále v kolo, znova zas!

Kol vážné stromy hlavy uklánějí
a pampelišky ve trávě se smějí.

XV.

Schopenhauer s Hartmannem
leží na mém stole;
v modru zlatem protkaném
oknem svítí pole.

Tlum včel spěje k jeteli,
skřivan k modrým výším,
ze zahrady veselý
pokřik dětí slyším.

V nich též dcery mojí hlas
jako stříbro zvoní,
zamyslím se a skráň zas
nad knihy se kloní.

Kdo tak viděl samý žal,
lež a bídu všecku,
ten se nikdy nedíval
v oči svému děcku!

XVI.

Nová píseň v hrudi mojí rozvlnit se chvátá,
z fialkových očí tvojich kmitá celá zlatá,
čeká na ni moje duše blahem vrchovatá!

Měkká je ta píseň, hebká, dítě, jak tvé vlásky,
bude v život švítořit nám jako ptačí hlásky,
neb v ní bude každá nota velkou písní lásky.

Ó ty písni pro mé dítě, kéž tak můžeš kvésti,
abych tebou v zlaté vlasy dcery své moh' vplésti
růžemi teď samou radost — někdy myrtou štěstí!

Před nocí.

Již večer tlumí všecky barvy dne,
v klín zvolna klesá ruka unavená,
duch po neznámém do dálky se pne
a ptá se, jaká je ta žití cena;
a štěstí anděl, který jistě v davu
a v ruchu města mih' se v denní vřavu,
zda aspoň spatřil mne?

Já nechci, aby křídlem svým se tknul
mé skráně, myšlénka v níž zvolna vzrustá,
jen v kolébku by děcka nahlédnul,
jen mojí ženy aby zlíbal ústa!
Já blaho budu píti z plných zřídel,
byť mdlý jen odlesk zlatých jeho křídel
se v oknech zamihnul.

A má-li spíše ticho noci rád,
já zhasnu lampu, veršů svojich družku,
a stlumím oheň, kterým chtěl jsem vzplát,
mým drahým jen by hodil na podušku
květ bílých růží, radost s láskou zticha,
až přijde po tmě, jako máj když dýchá,
chci zbožně stranou stát!

MOTÝLI VŠECH BAREV.

II.

Romance.

Šer jitra ležel na zemi,
hoch polem kráčel s houslemi
a lesem pak a kolem skal
  a hrál si, hrál;
děl vánek, který čechral snět:
  Ó hraj mi, hochu, hraj!
Leč od houslí skráň nepozveď,
hrál sobě jen a celý svět
  byl čarovná mu báj.

Šel dlouhým, svěžím pažitem,
jenž smál se rosným prokmitem
a drahokamů třísní plál —
    hoch hrál si, hrál —
a vlna děla jako v let:
  Ó hraj mi, hochu, hraj!
Leč od houslí skráň nepozveď,
hrál sobě jen a celý svět
  byl čarovná mu báj.

A tmavá olše u jezu
a bílý kvítek na bezu
se schýlily, co kol se bral
    a hrál si, hrál,
a dychly spolu list a květ:

Ó hraj nám, hochu, hraj!
Leč od houslí skráň nepozveď,
hrál sobě jen a celý svět
byl čarovná mu báj.

I vzdychla skála, vzdychnul keř
i kapradí i jedlí ščř,
dub starý kývnul, hvozdu král,
jak hrál si, hrál,
drozd z tmavé houště vstříc mu vzleť:
Ó hraj mi, hochu, hraj!
Leč od houslí skráň nepozveď,
hrál sobě jen a celý svět
byl čarovná mu báj.

Ať trním jdeš či růžemi,
jsi víc než hoch ten s houslemi,
ó pěvče, vržen v světa žal,
bys hrál a hrál?
Čím v píseň tvou je lidský ret,
jenž volá *nam* jen hraj?
Za idealem duše vznět
jen obracej a celý svět
ti bude luzná báj!

Pohádka.

Pohádko, ty vílo lesní,
jež za nocí dlouhých, zimních
u vesnických bloudíš chatek
s květy v klíně, slzou v oku,
která v okénka se díváš
obložená mechem svěžím
a svým dechem, jak se díváš,
stříbrně tkáš hvězdy na sklo,
která v šumot kolovrátků
mísíš vzdech svůj a své smíchy,
pohádko, ty vílo lesní,
prosím tě, buď u mne hostem,
zima jest a večer dlouhý.

Pohádko! V tvůj rudý oheň
pod popelem doutnající
na chudiny krbu sporém,
ozářeném světlem louče,
dovol, bych směl zadívat se,
zadívat se dlouho, dlouho,
až by leskem přešel zrak můj,
až by srdce povychladlé
ohřálo se na tvém žáru,
až by jiskry obraznosti
trysknuly tmou žití zase,
jak litají jiskry tvoje,

když lká venku Meluzina
a bludička tančí temnem
nad sněhem jak vlčí oči.

Jako děti, v strachu plachém
tulící se ve klín báby,
naslouchat chci tvojim zvěstem,
naslouchat chci tvojim divům.
S tvými reky chci jít v zápas,
vzdychat s tvými princeznami,
podnikati dobrodružství,
bít se s draky, se saněmi,
ba jsem hotov dát se zaklít
kouzlem tvojí poesie,
třeba někam za hor sedm
v zámek, který bran má devět,
jen bych unik' této prázdné,
této pusté skutečnosti,
jež i tebe, sladké dítě,
vyplašila v pusté lesy,
odkud v dlouhých nocích zimních
kradeš se jak na výzvědy
kolem dvorců, kolem chatek,
po soucitných badáš srdcích,
po věřících badáš duších.

Pohádko, ty vílo lesní,
s hnědým, dobrým okem laně,
prosím tě, buď u mne doma,
skoč již z klínu noci zimní,
oviň svoje bílé rámě
kol mé šije a v mé oko

svým se ponoř okem tichým,
v němž se kmitá hvězdná záre
z oka tvojí staré matky,
dobré matky poesie.
Zima jest a večer dlouhý,
prosím tě, buď u mne hostem,
pohádko, ty vílo lesní!

Chios.

Vzkypělo moře v ráz,
   každý proud sloup,
stržen je břeh i hráz,
a ostrov celý
jak v jícen ztmělý
   tratí se v hloub!

Dokola vody jen —
   sem a tam vrch
v hukot a jek a sten
skaliskem kývá,
v pláň jednu splývá;
   rybář již prch'.

Chios tu druhdy stál,
   zeleň, třpyt, nach,
zpíval pták, hrozen plál,
svítily skály,
dívky se smály
   ve lásky hrách.

Pustina — vln tu ryk
   v bezhvězdný vzduch
v noci tu kmitne v mžik
nad tůní bezdnou,
perutí hvězdnou
   Hellady duch!

Píseň dcery Jeftovy.

Vše darmo! Zítra zabije
mne vlastní otec sám,
šer noci zrak mi pokryje,
propadnu smrti tmám.
Noc prchá zvolna. — Slunce jas
zřím nad horami plát,
ó družky moje, dokud čas,
jen hleďte milovat!

Já dítě, plna pokory
a plna radosti,
jež jdete se mnou na hory,
truchlíce v žalosti,
ó vizte, pouze to můj žel,
že bez muže jdu spat —
Než skloní se k vám Asrael,
ó hleďte milovat!

Ó dívky, jedno na pamět
si vštipte v noc i den,
jen jednou mládí září květ
a život jako sen.
Dnes, zítra, vždycky v den i noc,
ať vedro nebo chlad,
ať Jahve v tom či Bála moc,
jen hleďte milovat!

Legenda.

V domácí kapli, kde z tmavého zlata
se noří hlavy světců, Iseult chvátá;
dnes večer poslední před její sňatkem.
Již mládí řekne »s bohem« v stonu krátkém.

Šer vládne v kapli — stěny v stínech tonou.
Nad klekátkem, jež stojí před Madonnou,
svit věčné lampy hoří v úbělu
a dlouhý pruh co křídla andělů
se nese po zemi, kde v mosaice
se snoubí s květy heraldické lvice.
V tmě tone hlavní oltář.

Iseult klečí
a spíná ruce. Slova v divé křeči
se dobývají z bledých poupat úst.
Jak spanilá jest! Lilie má vzrůst
a bělost kamelie, v slzách oči:
»Ó svatá, zítra v komnatu mou vkročí
muž, barbar, zdeptá v prach, co zaslíbeno
jen tobě posud! Pohleď na své věno!
Ó nedej, abych ztratila svou víru
v tvou moc a lásku! — Veď mé srdce k míru!
Ať raděj nebije než v jeho náručí.
Ty můžeš vše! Na kyn tvůj poručí
i živlům syn tvůj, by mne zachránily!

Ó pomoz, Matko, pomoz, nemám síly,
a jako děcko v lese já se bojím...
O ztaj mne, prosím, hvězdným pláštěm svojím
ty, která pod nohou máš luny srp; —
Však jestli řekneš: Dcero, vstaň a trp,
já vůlí tvou se rovněž upokojím,
však smrt by lepší byla — já se bojím, bojím...«

V dlaň skryla hlavu. Z lampy šlehlo světlo,
jak tancující květina níž létlo
a rostlo v bílý plamen znenáhla,
že zdálo se, plášť Marje roztáhla,
by v jeho řasy skryla svoji dceru.
A vinula ji v plášť ten plamenný
vždy těsněj k sobě —

»Díky, díky! matko!«
rty dívčí vzdechly v šťastném usmívání
a »díky« šeptly rtové ozvěny
a kaple plála ve stříbrném šeru —

A mrtvou Iseult našli v chvíli ranní
před shaslou lampou. Spala sladko, sladko...

Canzona Sordellova.

Ach, k čemu oči mám, ach k čemu, rcete!
když nezří tu, po které stále toužím?
Teď jaro zde, jsou plny květů kraje,
leč královna, v níž každý půvab kvete,
chce, abych pěl, zapomněl, proč se soužím.
Nuž budu pět, ač láskou umíraje,
ty lásky její ráje,
jak miluju, jak oddaně a rád,
ač zřídka uhlídám
tu, kterou stále musím milovat —
Ach rcete, k čemu, k čemu oči mám?

Ač láska vraždí mne a stále mučí,
já v bolesti své přec nehlesnu ani,
pro nejkrásnější z paní vždyť já hynu,
mně z každého zla pro ni dobro pučí,
jen kdyby na to shlédla v usmívání
a vděčnost vzdala za to mému činu
ve oka vlídném kynu!
Nechť sebe větší rozdírá mne žal,
nechť hynu v bolu sám,
přec ona neuslyší, že bych lkal —
Ach rcete, k čemu, k čemu očí mám?

Já umru, jestli ona nenakloní
se ke mně svojí láskou plnou vděků.
Kam jíti mám, kde mohu přebývati?
Když nedovolí, abych dýchal pro ni,

když octnout mám se pro ni na útěku;
kraj, kde bych bez ní mohl zůstávati,
zda lze jen vyhledati?
Ji zapomenout, věru, marný sen,
vždyť lásky sladký klam
mou lásku víc rozžíhá ve plamen —
Ach rcete, k čemu, k čemu oči mám?

Ach, proč tak se mnou nakládá jen přísně,
vždyť dobře ví, že jenom její chválu
bych zvěstovat moh', ples a radost cítím;
jen k vůli ní že skládám svoje písně
a čím víc láskou že muk snáším v žalu,
tím ohnivěji v lásky boj se řítím.
Ó paní nad mým žitím
a nad mou smrtí! Nikdy neuzříš,
že lásky tvé se vzdám,
ty žijícího v smrt uvrhneš spíš —
Ach rcete, k čemu, k čemu oči mám?

I prosím, pěje, sladkou družku svoji,
by neráčila smrt mou vyhledávat,
bez příčiny by smrt mou nežádala.
Až budu mrtev, ach, tu v slzí zdroji
svou chybu pozná, začne oplakávat.
Ó raděj umřít duše má by ždála,
než bez těchy by stála!
Ó raděj věru volím mrtvým být,
věř, tomu přednost dám,
než tu, pro kterou planu, neuzřít —
Ach rcete, k čemu, k čemu oči mám?

Romance o siru Tyruelovi a donně Ginevře.

Sir Tyruel šel v noci po ulici,
v tom na hlavu mu růže spadla,
i pohleď výš, zřel krasavici,
jak do okna se kladla.
    Tak hezká a mladá,
    jí zubů řada
    jak perly hrála —
    ó jak se smála!

Sir Tyruel byl z Provence,
kde hodně miluje se,
hned srdce v těle do tance
se ubožáku třese.
    Za roh se točí,
    do domu vkročí
    a vejde v šeři
    do prvních dveří.

Sir Tyruel zří dámu na loži,
i neptá se v své sladké muce,
hned těžký krunýř odloží,
klekne a dámě líbá ruce.

By pohodlí měl větší,
hned sahá po svém meči,
jej do kouta skládá. –
Byla tak mladá!

Sir Tyruel jest jako v ráji,
sta andílků mu v srdci zpívá,
a jiní na cymbály hrají,
Bůh otec k tomu hlavou kývá.
V tom škrábe cosi,
jak o vstup prosí,
mňouká a kňučí,
šustí a bručí.

Sir Tyruel hned sebou škub',
však Ginevra jej k ňadrům stáhla:
»To černý můj kocour Belzebub,
vždy přichází tak znáhla!«
Rytíř se shýbá,
líba a líbá,
neklid však v duši
rozkoš mu ruší.

Sir Tyruel rty líbá svojí dámě;
v tom cosi venku chroustá, mlaská,
kol šíje Ginevra mu vine rámě
a v ucho šeptá jemu, co je láska;
»To Roxana byla,
má veverka bílá,
nechť se tam rousá,
šustí a kousá!«

*

Sir Tyruel bez vlády v snění leží,
v tom dupy, cupy chodbou zvoní,
i vzmuží se, ač jenom stěží,
však Ginevra se k němu kloní:
»Ni man, ni lord,
jen Mydliford,
chrt můj to štěká,
marně vás leká!«

Sir Tyruel, ač jatý nedůvěrou,
zas lehá, ale sotva usne,
již zbraně chřest zní chodbou šerou
a ruší noční ticho dusné.
Ginevra se zvedá:
»Ó běda, ó běda,
ten krok zní temně,
král, choť jde ke mně!«

Sir Tyruel hned po svém meči sahá,
však ona prostovlasá naň se řítí:
»Ó je-li, pane, vám čest moje drahá,
vy musíte se skrýti, rychle skrýti!
V mé oratoři
lampa tam hoří,
je u zahrady
hned vedle tady.«

Sir Tyruel jak rytíř poslech' pravý,
a mlčky jde a hledá ve zdi dvířka,
cvak! — cosi zapadlo, stín před ním tmavý,
tak zrovna prošla těla jeho šířka,

chce jít a hmatá,
ó Panno svatá!
Konec zdi všady,
tamo i tady.

Sir Tyruel tu cítí, že je v pasti,
vzduch těsný tu a divný kolem,
i začne vším, co v dlaň mu padá, třásti
a hmatá horem, hmatá dolem
a tříseň hustá
padla mu v ústa,
zpit vůní cizí. —
Pamět mu mizí.

Sir Tyruel tak leží v živém hrobě,
jdou léta, Ginevra je posud krásná,
sta milenců v ranní i noční době
objímá veselá i šťastná!
Až smrti mraky
zastrou jí zraky;
ó jaké žely,
truchlí dvůr celý.

Sir Tyruel spí v šeru oratoře,
Král sám dí: »Ku slavnosti dnešní
bych uctil královnu, své ztišil hoře,
jdu vybírati černá roucha mešní.«
V oratoř tichý
v spolku jde s mnichy,
otevře skříni,
která vchod stíní.

Sir Tyruel tu — ovšem spousta kostí —
mu padne v klín, jej udeří svou lebí,
mnich ihned křižuje se v horlivosti,
král utíká a biskup, ten se šklebí:
»Komže a kutny
rytíř ten smutný
prokousal všady
nám hlady.«

Pastel

Poustevník starý, za ním hvozd starý,
stopený v ranní, modravé páry.
Poustevník stojí u klekátka,
na pravo jeho chaty vrátka
jsou fizolemi zkvetlá celá.
Na klekátku, hle, meloun leží,
ve snopku mrkev dolů sjela,
k ní lesní králík chutě běží,
ušima stříhá
a na habitu poustevníka
se veliký stín jeho uší míhá.
Ve prachu mravenec své břímě smýká.
Ve vzduchu klid a slavné, tiché snění,
i lebka, jež se pod klekátkem cení,
je plna rosy, plna svitu,
jenž hoří celém na pažitu
ve kvítkách žlutých, modrých a bílých,
barvou i tvarem roztomilých.

Růže Saadiho.

Po dobrých skutcích jsem jak po rose vždy práhnul,
Kdys děcku sirotku jsem z nohy trn vytáhnul.
Tu v noci ve spánku přede mnou prorok stanul,
mne pojal za ruku, nad etherem, jenž planul,
ráj ukázal mi, v něm tisíce růží plály,
jak lesy tměly se a ve vůni se smály,
a ke mně zašeptal: »Ó viz tu, boží muži,
co z trnu jednoho plá tobě vonných růží!«

Zlatá ruka.

Z moravské vrátil se výpravy
   Želislav Bělina,
šat jeho celý byl krvavý
   a zbraň tříšť jediná.

Co horší, nechal tam pravici.
   Tu zvěst jak slyšel král,
v odměnu zlatem zářící
   mu ruku dělat dal.

A v třesku kotlů, vřesku trub
   přivítal vítěze,
ten přišel mračný jak z lovu sup,
   plál celý v železe.

A ruky pahýl pyšně nes'
   a hlavy nesklonil,
když davu jásot zněl a ples
   když číší zazvonil.

A když mu ruku podali
na skvostném polštáři,
skráň nesklonil, leč ku králi
děl, úsměv na tváři:

»Já vyhrál bitev čtyřicet,
Psí pole o tom ví,
jak před bouří jde blesku let,
přede mnou vítězství!

Dík za dar tvůj i oslavu,
v tom vskutku králem jseš,
což kdybych byl přišel o hlavu,
dal bys mi zlatou též?«

Legenda o střídmosti.

K obrazu Em. Lišky.

Když po obědě zdřím' si bratr Zeno,
gnom z blízkých hor vnik' v jeho celu šerou,
kam oknem hvozd se díval s písní sterou,
kde vůní všecko bylo prosyceno.

A opatrně, by nevzbudil mnicha,
jak stín od podlahy ke stolu tihnul
a z korbílku si notným douškem přihnul,
mlask' a se opět oknem vykrad' zticha.

A dobrý Zeno probudiv se chopil
se džbánku; však zřel dno tam s podivením
i kroutil hlavou jako spilý sněním —
vždyť věděl, před usnutím kam až dopil.

Tu chytrák dělal jednou jakby dřímal,
a chrápal v znamení, že dřímá pevně;
gnom přišel, pil, mnich vyskočil tu hněvně,
již za ucho jej s hlasným smíchem třímal.

»Ty ničemo, ty frašný pekla zmetku!«
— Stůj, muži boží, suchých listů hlasem
gnom zašeptal, sám nasycený kvasem
mi dopřej blaha aspoň malou špetku.

Však s úroky já splatím všecko tobě! —
»Jsem žádostiv!« děl Zeno pustiv gnoma.
A od té doby žíznivýma rtoma
gnom z džbánku mnicha píval v téže době.

A roky šly a bratři umírali,
jen Zeno jako jabloň plnokvětá
pod šedin stříbrem necítil svá léta,
vždy spokojenost, žert a rozmar stálý.

Stý slavil svátek a již chápat začal
to dobrodiní, jímž gnom splácel jemu;
když opatem se stal, rád žíznivému
z hor přítelíčku nový soudek načal.

A za bratry pláč oči když mu zkalil,
tu myslil vždy: Byť každý z vás měl gnoma,
jenž pil by za vás žíznivýma rtoma,
tu jistě ještě dnes by Pána chválil

Jsa před mrtvicí jist a rheumatismy,
ve srdci svém i v tvářích samé růže,
pij, gnome, dál! Víc střídmostí se zmůže
než kropáčem a všemi exorcismy!

Tři pěvci

Tři pěvci přišli ke kalifa dvoru,
i pěli tam a vzešlo mnoho sporu,
kdo mistrem větším, neb umění jejich
tak unášelo a tak jímalo,
hned zvuků laškovalo na peřejích,
hned divě jako bouře hřímalo
a v rozkoš duši každou potápělo,
že těžko věru bylo rozhodnouti,
kdo prvním z nich. Sám kalif sklání čelo
ve rozpacích, jej nejistota rmoutí,
neb rád by nejlepšího přebohatě
zvlášť odměnil na laurech, špercích, zlatě.
Lid rovněž na dvě rozdělen je strany,
tak, sotva že mu stačí hradu brány,
a pěvci před kalifem denně hrají.

Tu slyšel kalif, ve dalekém kraji
na poušti že prý velký mudřec žije,
kdys pěvcem též byl, jemuž poesie
zdroj pěnival se mocně vrchovatý.
I zavolán byl rychle ten muž svatý.
Ať kalifa všech pochyb vyléčí
a rozsoudí, kdo z pěvců největší,

I přišel vskutku, jásající dav
jej vedl v dešti kvčtů do paláce,
a kynul kalif zastupu sta hlav,
by ztichnul, pak spor kmetu přednes' krátce
a kynul pěvcům, aby pěli znova.

Vstal mudrc: »Ticho! Netřeba mi slova!
Ty kalife, díš, tito pěvci tři
že stejně krásně pějí bez rozdílu?
Dle toho, jakou cenu svému dílu
z nich každý přikládá, tvou řeším při:
Rci, kalife, co kdo chtěl za odměnu
a posoudím hned jejich písně cenu.!«

Děl kalif: První vyžádal si meč,
je spolu rek a rád se pouští v seč,
chtěl damascenku s drahokamů svitem,
by jako v písni vyhrál v boji lítém.

— »Co druhý chtěl?«

Ten vyžádal si koně,
na kterém s vichry v závod v divém honě
by pouští lít' a slunce do svých dlaní
moh' chytit, když se ku západu sklání!

— »A třetí přál si?« mudřec ptal se. —

Chleba,
jen chleba, chleba nejvíc prý mu třeba,
o sirotky se po svém bratru stará,

pak o dva druhy neschopné víc k práci,
těm dětem oslazuje dny jich jara,
těm starým blahé, zašlé časy vrací

»Dost!« zvolal mudrc, z křesla vstávaje,
»zde největším je ze všech pěvec třetí,
ať letí sláva jeho do kraje,
buď živa ještě vnukům našich dětí!
On jistě *srdce* vložil v zpěv svůj vždycky,
neb kdykoli pěl, myslil po taji,
co jeho děti doma dělají,
co staří druzi — jeho zpěv byl lidský!
Ti dva snad rovněž velcí mistři byli,
však sobě hráli jen a sebe ctili,
ten třetí jiným srdce v oběť dal
a proto největší je zpěvu král.«

Ztich' mudrc. Kalif v souhlas hlavou svědčil,
lid jásal kol a pěvci blahořečil

Zpěv duchů nad mrtvým Donem Juanem.

Ty's třásl naposled
tou děsnou mříží,
jež lidstvo tíží;
byl's vržen zpět.

Co přijdou po tobě,
to trpaslíci budou,
lid chabý s krví chudou
a ve mdlobě.

Kdo tobě láti můž'?
Měl's cit a vzruch a plamen,
švih meče, vtipu pramen,
byl's celý muž.

Co na tom, že tvůj cit
a vášeň tvoje smělá
divoce překypěla?
Ty's uměl žít!

Vstup v slávy svojí jas,
neb jistě všecky ženy,
jež tebou podvedeny,
se smíří zas.

A pozdní lepší věk
rád uzná, čím's byl světu,
sup vášní, orel v letu
a celý rek!

Nechť tupý vtip
se vzteká v chabém vztęku,
ty velikého věku
jsi velký typ!

Pod kaštany.

Od brány městské jejich alej tmavá
se polokruhem táhne do polí,
svit slunce zlatou třísní obetkává
jich košaté a družné vrcholy.

Jich kmeny staré jsou a rozbrázděné,
leč míza živá proudí ve hrudi,
jak vějíře se listí jejich klene
do vzduchu, jaro když se probudí.

Na větvích bezlistých ve azur svítí
jich květů silné, mastné pupeny
a brzy v bledých listech se to nítí,
tu rudé a tam bílé plameny.

Pod nimi život bují mnohotvárný,
vždy jiný večer, jiný za jitra,
ať slunce sálá s oblohy v den parný,
ať hvězdy snílkům hledí do nitra.

Mlíkařčin vozík nejdřív jimi jede,
jak vyplazuje jazyk černý pes!
kramáři později v jitra páře šedé
a hokyň, prodavaček pestrá směs.

Ryk bubnů zazní pak a polnic břesky,
šik vojínů se žene k cvičení,
na bodákách jim hrají slunce lesky,
tlum vrabců směje se jim v lupení.

A školák mnohý, jenž uprchl nudě
a vedru třídy, vesel za nimi;
kmen stromu zatím slunce barví rudě
a hraje v snětích svity zlatými.

Je deset hodin — alej prázdna chvíli,
jen vrabců pokřik vzduchem proletí,
na keřích u silnice prach je bílý,
zde svěžest s chladem v ticha objetí.

Dva pensisté tam zvolna šedovlasí
se blíží denně v stejné hodince,
na lavičku si sednou, staré časy
pak probírají v svojí vzpomínce.

Kněz vážně přejde, čte v svém breviáři,
jak chodbou chrámu kráčí v úpalu,
květ po květu a stín se zlatou září
do knihy padají mu pomalu.

*

Pak ticho polední je. Vrabci pouze
na zlatém písku mají siestu,
tu popelí se polem v suché strouze,
tam pro drobty si skáčí na cestu.

Po čtvrté náhle řada ekypáží
kol zahlučí a jiný začne ruch,
dav procházečů do sebe teď vráží,
smích, hovor, vozků pokřik plní vzduch.

Tu žebrák nastavuje kloubouk starý,
tam kolovrátek skřípá zoufale,
nad městem šedé vystupují páry
a slunce spat jde v mlhy úvale.

V té chvíli šera pouze milující
se míhají tou stmělou alejí;
ó co tu přísah, šeptů při měsíci,
co polibků a snů a nadějí!

Pak ještě později chodec osamělý,
snad bludný snílek, básník, samotář —
a prázdno již — klín jejich zeje stmělý,
jen krovy hvězdná probleskuje zář.

Tak chodí to, ať jaro usmívá se,
ať léto žhne, ať jeseň truchlí v mhách,
tep žití městského zde v každém čase,
svou ozvěnu má ve všech hodinách

Ó stromy, zpěvní svědci této vřavy,
kus žití s vámi jednou klesne v zmar,
co přeletí zim kolem vaší hlavy,
co zulíbá vás usmívavých jar!

To všecko, všední hovor, shon a tíseň,
vzdech bídy, polibků zvuk, dívčí smích,
vám spěje listím jako známá píseň
a utkvělo vám pro vždy v haluzích!

Najada.

Jak těsně přiléhá jí k tělu šat,
na plných ňadrech lpí a luzném klíně,
jak řeckou amforu na trambulině
ji vidím, ruce k výši vzpjaté, stát.

Již parník blízko! Jeden skok a pád,
jak zlatá rybka šplouchla ve hlubině,
jak odlesk slunce tká ty vodní síně,
tak čeří vlny její plavby chvat.

Jen plná paž a bílé rámě časem
se zachvěje a zahraje vln jasem,
jež toužebně se tulí k ní a chvějí.

Již za námi co malý bod se míhá,
leč oko stále v mlze ještě stíhá
tu boků linii, ty ruce její!

Román.

Zlé slovo padlo z té i oné strany
a štěstí ptáček prchl polekaný,
jak střelnou náhle vyplašený ranou
s perutí ulít' pestře malovanou.

Kam's used' na strom a tam píseň zpíval —
A každý z nich svou bolest němě skrýval
a každý sám byl jako hruška v poli
a cítil pouze, jak to srdce bolí.

A každý spínal ruce k večernici:
Ó vrať se, ptáčku dumně zpívající!
I hvězdy samy kmitly šerem stromů
a paprsek jejich prosil: Vrať se domů!

Zda pták se vrátí? Třeba tiše čekat,
jej modlitbou a vzdechem nepolekat,
jít po špičkách, jak mrtvý byl by v domě,
jak dryada by spala v starém stromě.

Snad vrátí se! Snad teď a snad již zítra!
Ó smutné noci, beznadějná jitra!
Ó štěstí, nechť se šeří den, noc stmívá;
že aspoň slyší ho, jak ze sna — zpívá.

Starodávná romance.

Ten klášter znáš, kde sporá tráva
dnem každým více z dlažby vstává;

Kde v dlouhé chodbě hrobek řada,
kam rosettami svit mdlý padá;

A v pozadí kde Kristus bílý
se nad hořící lampu chýlí.

Za okny smutně stromy šumí,
zvuk varhan z kaple kroky tlumí;

A v dvoře, jejž stín dlouhý skrývá,
si opuštěný fontan zpívá.

Tam zbloudili jsme spolu jednou.

*

Jak s mrtvoly když víko zvednou,

Tak upomínky v skráň se nesou
a křídly šerých můr tam třesou.

Pojď, půjdem, cestu dobře známe,
na klášter ten se podíváme. .

A šli jsme dlouho lesem, plání.

* *

Kde klášter byl — pár zdí se sklání.

A dlažbu tráva zcela skryla
a z chodby pouze strouha zbyla.

I s kříže zmizel Kristus bílý,
jen střepy z lampy bleskly v býlí.

Zvuk varhan utkvěl kdesi vzduchem
a splynul s žalným stromů ruchem.

A pouze fontan, slyš, ten zpívá
jak tenkrát a jak odjakživa.

Co jsme? Kam spějem? A co víme?

*

Pojď, víkem rakev přiklopíme

Revise milostných psaníček.

(K obrazu E. K. Lišky).

To sladká chvilka, v které srdcí vládce
se v kořisti své pestrou dívá směs,
co dějů milostných on šibal sladce
tu zapletl a rozluštil zas hladce
v škádlení jiným, sobě v ples!

List černovlasé a list zlatovlásky,
tu svolení, tu dvorná výpověď
Co tady snů v růžové spjato pásky!
On vždycky vítěz vyšel z každé sázky,
to dobře ví — a usmívá se teď.

Zas nový klep.

Zas nový klep, a věru stojí za to,
i naslouchá mu jako hudbě tónů;
nad vějíř ku starému seladonu
se chýlí, v očích lesk a smíchu zlato;

A mladé ňadro chví se těsně spjato
a šíj se leskne sněhem v luzném sklonu.
Co všecko dal by rád za chvíli onu,
jež prchla jeseně jak listí sváto,

Když milovával! — Teď miluje zase,
však tenkrát mlád byl, láskou hluch a slep,
tak chvilka tato oné podobá se.

A totéž jitro, týž vzduch jako tam,
po plesu zrovna pro ten hloupý klep
když rozešli se. — Pro vždy zůstal sám.

Český Ahasver.

Kdykoli v krčmě dozpíváno
 a dohráno, až boží ráno
se dívalo mhou do oken,
tu Švanda vposled v divém skoku
 vzal děvče k boku
a sobě kázal zahrát jen . . .

Podlaha tancem zaduněla
a smíchem kol se jizba chvěla. —
Ó takto chtěl bych umřít hned,
ba sázím, svaté na výsosti
 svou veselostí
že okouzlím jak celý svět!

Dotančil, dohrál, dopěl taky,
a již ho nesou nad oblaky,
před božím soudem chví se již.
Na váhu anděl dudy skládá
 a váha padá.
Tvých vin je, Švando, velká tíž!

Prokleté tyto tvoje dudy,
jež sily ples a radost všudy,
ti nespomohou, vždyť sám čert
z nich piští, kviká a se šklebí,
 a tady v nebi
všem dávno přešel smích a žert.

Švanda se mračně dívá v eden,
jen jediný tón, kdyby jeden
chtěl nějak ven z dud vytrysknout,
že zapomněl by svatý každý
svéžalmy navždy
a v rej by musil zavýsknout.

Jest souzen! Zní to v tiši děsné,
a Švanda zdrcen k zemi klesne;
a s váhy anděl shodí měch —
bum! sotva dopaď na zem ráje —
ó zázrak, hraje,
ač jeden to a krátký vzdech . . .

Jen jeden, ale co v něm bylo,
hned nebe kol se rozjasnilo,
na svatou z dálky světec kýv',
kol andělíčků pestré tlumy
smích sotva tlumí,
sám Bůh to nezřel jaktěživ! —

Roztančil celý ráj se v mžiku,
kde kdo byl, jak na obrtlíku
na jediný tón dal se v let,
a proroci a vyznavači
a v řady stáčí
se polka tu, tam menuett.

Ustaňte, hřmí to v hromu hlase,
i pošlete ho na zem zase,
ráj celý v tance kotouči!

A měch již letí mračny k zemi
a žasem němý
se Švanda za ním poroučí.

A kletba hřímá hvězdným šerem:
Buď, Švando, českým Ahasverem,
choď stále světem zas a dál,
na světě veselosti třeba
je jako chleba,
kam vejdeš, zmizí trud a žal . . .

Za viny tvé to buď tvým trestem!
A Švanda chodí vsí a městem
ve chvíli ranní, večerní,
tu popěvkem, tu dud svých stiskem
a teď i tiskem
(háv na sebe vzal moderní!)

Jest všady věren svému cíli
a sotva kdy se u nás zmýlí,
ó nahraďte mu tedy ráj,
a krůpěj české veselosti
s ním šlehne v kosti
a usměje se český kraj!

Faun a básník.

Faun starý nad jezerem
a v sítí větví šerem
se smál a smál,
a básníku, jenž kolem
šel s dumou svou i bolem,
ten úsměv přál:

Zřím v hruď tvou snětí clonou,
vím, v píseň rýmů sponou
co bys rád spjal,
znám vše, co tady kdysi
se zběhlo, co teď mísí
v ten kraj svůj žal.

Vím, stín a šero snětí
co mohou vyprávěti,
že ideál
své duše v svadlém listí
ty umíš najít, čísti,
co čas tam psal,

Že uhodneš, jak ona
sem přišla, v pole vonná
se duben smál,
na flétnu, mému retu
jež schází teď, kol v květu
já hrál a hrál.

Zde našli se. — Čí vinou?
A za houštinou stinnou
ji na klín vzal,
a ňadra, ruce, ústa
šeř buků skryla hustá,
já stráží stál.

Já denně je tu vítal,
jich polibky jsem čítal,
jich hříčky znal
a zřel, jak po souboji,
ve ňadrech ránu dvojí,
on umíral.

Vím, jak zdivočel celý
ten smutný park a ztmělý,
kde výr jen štkal,
jak z jeho pánů každý
ho objel, jakby vraždy
se tady bál.

Kde buků řady řidnou,
sám bdím tu s tváří klidnou,
té pouště král,
zřím do přírody nitra,
v noc hvězdnou, rosná jitra,
v nichž obzor vzplál.

Zřím v les, jak listí padá.
Když přijde vesna mladá,
jak hlavu vzpjal,

se vzrušil v smutném tichu,
jak přece mému smíchu
by naslouchal.

Zřím v život buku, břízy,
znám tajné cesty mízy,
kde život spal,
zřím v hnízda větví tísní,
a nevím, co bys v písni
víc povídal.

Tak se vším, co se mění,
já vstříc jdu zapomnění,
však proč bych lkal?
Já *byl* — však *cítím* posud;
svůj za tvé písně osud
bych sotva dal

Ó mlč, než v dojmů tísni
bys ve banalní písni
se zpovídal,
buď k vlastní duši cudný,
hleď z mlčení pít studny,
spěj tiše dál!

Kytice.

Z tvé kytice mne jaro pozdravilo.

Byl večer již a jizba moje tmavá
a nevím, proč mi teskno v mysli bylo.
Jak nad květy se sklonila má hlava,
já v minulost se díval . . .

Do přístavu
jsem chodil denně, unaven jsa prací,
zde díval jsem se na západu slávu,
jak v modrou dál se bílá plachta ztrácí,
jak maják vztáhl k hvězdám zářnou ruku,
a ve vln vřavě, v lodi temném hluku
rád zapomněl jsem, co mne v smutek láká;
já přes vlny spěl rychlým křídlem ptáka
zas do vlasti, já v bouře zápas děsný
jsem splítal hovor přátel svých a druhů,
já vmyslil se zas v zeleň niv a luhů,
v šum borovic a první usměv vesny.

Však jednou večer v tmu se mlha slila,
a na obzoru ani plachta bílá,
vše tichem vřelo jen a beznadějí.
Co zbývalo mi? V snů těkavém reji
sám nevím, kde a proč jsem koupil kvítí,
a podle zvyku zamyšlen a němý

jsem s kyticí svou bloudil ulicemi,
zabloudiv z moře v lidstva vlnobití.

Vše tratilo se do tmy před mým zrakem.

A nevím sám, jak dlouho tak jsem bloudil,
vždy hloub v síť ulic zaměřiv svou poutí,
a měsíc již se po chodníku loudil
a město tichlo, kdesi ve zákoutí
jen lampa kmitla jako hvězda mrakem.
Jak stále šel jsem ulic sítí klamnou,
tu spatřil jsem, že dítě kráčí za mnou,
i stanu teď a ono rovněž stane,
i zrychlím krok a ono rovněž běží
a upírá své oči polekané
na kytici jak líčko její svěží.
Pak oči pozvedne, tak byly tmavy
jak maliny, jež nádech jitra zrosil,
vlas bohatý jí splýval kolem hlavy,
rty mlčely, však úsměv její prosil
a oči těkaly hned po kytici
a rty se chvěly, slza bleskla v líci
a zas ty oči prosily tak jemně,
že bez hovoru na mně květy všecky
v ráz vylákal ten smavý pohled dětský.
Jak laňka prchla, oko plné díků
a plné štěstí pozvednuvši ke mně.
Já hleděl za ní, jakby ani země
se netknula, tak ubíhala plaše,
jak luny hravý paprsk po chodníku,
a cizí hlas v mém srdci ptal se temně:
Ó Bože, Bože, kde to štěstí naše?

. . . .

V tom vůně květin tvých mne probudila
a náhle šťastný jsem jak dívka ona,
mou kytku zas mi láska návrátila.
Zas věřím v život, co mi jeho vlny,
když pluje po nich lásky kytka vonná,
jež smíří všecko v souzvuk čaruplný?
Ó trpícímu vše jest dobrodiní,
květ jabloně, když horkou skráň mu stíní,
i ptáče tažné, když se jaro blíží,
jež s písní sletne k jeho okna mříži,
i květina, jež v taji vůni dýchá,
i upomínky hudba snivá, tichá,
i hvězda, z mraku jež se dívá plaše.

Ó Bože, Bože, kde to štěstí naše?

Dostaveníčko v jeseni.

Tam přijela, kde místo určené
na mýti v středu habrů, jilm a buků;
své věrné zvíře přivázala k suku
a patřila do dálky zamžené.
Již listí stromů silně prořídlo,
to žluté krylo zem, to rudé krví,
pár bříz u cesty oko zahlídlo,
jak vzdušné chvěly se a lupínky
kol pažit pokrývaly; zde jim prvý
čas lásky vyzněl. — Sladké vzpomínky!

Jak ticho tady skoro příšerné!
Kde hovor, smích, kde ekypáží řada?
Teď v jeseni jen k stínu stín se skládá...
I naslouchá... v tom oře důvěrné
zní známé zařehtání z aleje.
Ó kterak loví nedočkavým uchem,
co z dálky větru van sem zavěje!
To jistě jeho černý hřebec jest!
I opíjí se v listí kroků ruchem,
a zdá se jí, že vše kol vidí kvést.

Jí zlatem plane listí kolkolem.
Již u ní jest a bičíkem jí kyne,
zří, cigarety dým se listím vine,
již seskočil a sladkým hlaholem

zní vzduch, syt listů svadlých lahodou.
I hovoří, on její zvíře časem
na šíji poklepá, jak náhodou
o její ručku při tom zavadí,
tak útlou v těsné rukavici, žasem
ta chví se jako větrem kapradí.

Jak v hovoru svém celou duši má!
Teď oře vedle sebe ve cval pustí
bezlistou alejí, ó jak to šustí
a divně jak to srdce dojímá!
Mha z dáli stoupá z vlhkých rosou niv,
v ní městských věží již se chvějí rysy.
Tak stejné vše a jiné přec než dřív,
řeč vázne jim aneb se mění v šept,
jen praskot snětí v hovor jich se mísí
a listím utlumený ořů dept.

Teď z řeči jejich vyloučen jest smích,
jak vážné vše. o čem dnes rozprávějí;
ne o dostihách, malé nožce její,
však o starostech, pracech domácích!
Co bude a jak budou v zimě žít,
jak prchá s každým rokem žití celé,
jak nenajdem, jejž hledali jsme, klid,
leč v srdci, které pro nás buší jen;
jak pěkné jsou ty dlouhé chvíle stmělé
při záři krbu, když je krátký den.

Ve tísni větví pouze jedenkrát
jak bleskem stihly se dnes jejich rety
a jedou dál — mdlé jejich silhouetty
se tratí v mlze — celý park jde spat.

Jak potopa šer všecko halí kol,
jak přeludy jsou stromy obrovité,
kmen zadumán a trávy chví se stvol
a listí jen se snáší v němou tiš
a mnohé hnízdo v lupení dřív skryté
jak výčitku čnít prázdné uvidíš.

Uzdravená.

Do oken révy vodopád se níží
a mezi hrozny, jež jak amethysty
se z dálky lesknou v poprášené listy,
kam zachytil se pavouk lehkou mříží,
se zjevil náhle její profil čistý.

Dnes poprv! Však je po nemoci bledá,
však duší září víc ty drahé tahy;
je hlubší, sladší její pohled vlahý,
jenž v dálku upřen Bůh ví sám co hledá
a bloudí přes pole a strání svahy.

Je podzimek; vzduch něhy, kouzla plný
a plno aster svítí na zahrádce,
ve trávě slívy modrají se sladce
a líně proudí v řece kalné vlny
a ptáci odletují v hlučné hádce.

A vzduchem kol se babí léto nese,
již brzy »s Bohem«, venkove ty snivý!
A zima tu a město s všemi divy.
Jak ticho v stráni a jak pusto v lese,
kde druhdy smích náš zvonil dovádivý!

Je podzimek, kdy vše nám s Bohem dává,
jak sladko znovu vzbouzeti se k žití,
vzduch svěží opět plným douškem píti!
Jak milá bude zas ta města vřava
a ona rybkou v její pestré síti.

Jak oživí se opět líčka vpadlá,
jak úsměv se zas vrátí v důlek brady!
Jak těší se zas na přátelské vády,
jak na koncerty a jak na divadla
a na ty dlouhé, zimní promenády!

A nejvíc na večery sladké doma,
na chvíle u krbu, kdy noc se sklání,
na děcka svého dlouhé uspávání
na »dobrou noc«, jak s chvějnýma ji rtoma
vstříc choti řekne v lampy milém plání.

A západ hoří kol v podzimním vzduchu,
v tom rámci hroznů a své bledé krásy
na všecko toto právě myslí asi.
Jí štěstí vyzlať každý sen a tuchu,
jak slunce zlatí její tvář i vlasy!

Idylla ze svatební cesty.

Prach nejmenší na soše z úbělu
je skvrnou již a na křišťálu dech
již zkalí jeho čisté zrcadlo,
líp není s láskou v srdci člověka. —

Dnes konečně vzplál vytoužený den,
kdy mohli klesnouti si v náručí
a zvát se svými. On byl v květu let,
vír bouřné mladosti měl za sebou,
však čistou duši z něho zachoval
a přímost, ona byla dítětem,
jež s důvěrou se dívá do světa
jak v světlo kalich svlačce rozvitý.
A rádi měli se, že celý den
byl krátký jim ku sladkým hovorům
a celá noc zas krátká ku snění
a vzpomínkám a touhám, nadějím.
Dnes byli svými. Jak sen vzdálený
jim hlavou ještě všecko přelétlo,
když poprv ruku v ruce o samotě
šli lesem mluvíce o štěstí svém:
To jitro, vystrojení nevěsty,
pláč rodičů a v chrámě obřady
a snídaně, ač skoro v letu jen,
ty přípitky, třesk číší, přátel smích
a blahopřání, ruky stisknutí,
pak jízda na nádraží.

Konečně
to první vydechnutí v svobodě,
ten první doušek vzduchu horského,
to štěstí býti sami s blahem svým!
A zvolna do vrchu tak stoupali,
jak do snů pták jim zpíval v haluzích,
u nohou jejich plála jahoda
se usmívajíc purpurovým rtem,
zdroj tančil přes vývraty, balvany
a zpíval jakby vítal je, a vzduch
byl plný zlatých vos a much a včel.
Však neslyšeli ptáka ani zdroj
a celý svět byl velký obraz jim,
kam dívali se štěstí okénkem. —

Tak došli vrcholu a stanuli.

»Pár kroků svahem níž,« on hovořil,
»a najdem čarokrásnou vyhlídku
na jezero, jež leží v hlubině.«
A nežli mohla slova odvětit,
již po svahu se spouštěl, kroků pět —
a v skutku v hloubce temné nesmírné
jak safír bylo v lesů prstenu,
svit zlatý — slunce bylo v západě —
jen lehce tmavých vln se dotýkal,
jak v hloubce jich by samou touhou mřel.
Šla za ním, rychle ruku podal jí
a na výstupku skalním stanuli:
Hloub pod nimi a nebe nad hlavou.

V tom bystré oko jeho nalezlo
o kousek níže balvan, který čněl

nad vodní pláň — snad lepší k vyhlídce
zdál jemu se, či pouze zlý ten duch,
jenž doprovází všady člověka,
stín světla jest a v číši na dně žluč,
se ozval v něm a on jej poslechnul.
A v skoku smělém chytnuv stromu sněť,
jež pod ním houpala se, vyšvihnul
se na balvan. V tom ona vykřikla
a oči zakryla.
— Pojď, Karle, zpět!
Ó Bože! - Spadneš! — Pomni, naše štěstí!
Já dívati se na to nemohu!
Ó Bože!

Načež zcela klidně on:
»Zde vyhlídka je mnohem krásnější,
líp přehlédne se celé jezero,
pojď, Emo, sem též za mnou, dám ti ruku,
jen malý skok! — tu haluz chytni zde!«

— Za celý svět ne, nikdy! Ty pojď zpět,
hleď, balvan chví se, — strom je zachycen
jen v mělké prsti, povoluje již
a propast pohřbí tebe!

»Dětino,
on praví na to trochu podrážděn,
však nenutím tě — sobě na škodu
sem zdráháš se.«

— Kdybys mne miloval,
zas ona, hned bys navrátil se sem,
ba ani bysi v také nebezpečí

se nepouštěl a to v den svatební! —
A slzy v tom jí tryskly do očí
jak na macešky samet rosný svit.

»Aj, slzy! Věru, Emo, stejným právem
já mohu říci, kdybys opravdu
mne ráda měla, šla bys ke mně sem;
co lásce jeden nebezpečný skok,
co lásce propast a co lásce smrt?«

— Ó naopak, zas ona vzlykajíc,
ty, kdybys ke mně pravou lásku měl,
ty nedopustil bysi ani v snách,
by tento den tvým zkažen rozmarem
v mých slzách zhasnouti měl.

»Dětinství,
on hněvně odpovídá, citlivost
a ženské nervy, věru moudřejší
že, Emo, jsi, já myslil; ale hleď,
ty dovolíš, bych k věčné vzpomínce,
kdož ví, zda ještě v žití přijdem sem,
si tady cigaretu vykouřil
a v pohodlí!« — A v tom již k její hrůze
seď na balvan a nohy spustil dolů
do propasti, o strůmek opřel se
a ruce skříživ dýmu kotouče
v dál odfukoval ironickým rtem.

A ona klesla v mech a plakala
a slzy její tekly do trávy,
a kolem bylo ticho hluboké,
že mouchy let byl hlukem vzdáleným,

keř snětí nehnul, stromů vrcholy
ve zlatě tonuly a zdola modrý
kouř jeho cigarety táhnul k ní
jak výsměch, jak by pravil: Štěstí Tvé
jest rovněž dým! A celý život její
se zdál jí náhle touto propastí,
nad kterou on tam seděl bezcitný,
a bolest cítila.

V tom ruce dvě
ji ovinuly jemně ze zadu
a zvedla hlavu. — On tu za ní stál
a odhazuje cigaretu v mech
děl s úsměvem: »Nu vždyť jsem celý přec!«
A odolati jemu nemohla:
»Ty muži zlý!« — »Ty dítě!« pravil on.
»Tak polekal's mne!« — Dlouhým polibkem
jí zavřel rty a ruku v ruce zas
šli lesem. Slunce zhaslo. Byla noc.

OBSAH.

Str.

